

Tečajevi priprave za brak i sakramentalnost ženidbe

Mustać, Katarina

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Catholic Theology / Sveučilište u Splitu, Katolički bogoslovni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:202:350919>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-28**

Repository / Repozitorij:

[Repository of The Catholic Faculty of Theology
University of Split](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET
DIPLOMSKI TEOLOŠKO-KATEHETSKE STUDIJE

KATARINA MUSTAĆ

TEČAJEVI PRIPRAVE ZA BRAK
I SAKRAMENTALNOST ŽENIDBE

DIPLOMSKI RAD

iz dogmatskog bogoslovlja

kod prof. dr. sc. don Ante Mateljana

Split, 2022.

SADRŽAJ

SAŽETAK	1
UVOD.....	2
1. TEČAJEVI PRIPRAVE ZA BRAK	4
1.1. Općenito o tečajevima pripreve za brak	4
1.2. Faze pripreve za brak	6
1.2.1. Dalja priprava	7
1.2.2. Bliža priprava.....	9
1.2.3. Neposredna priprava	10
1.3. Važnost pripreve za brak i obitelj	12
2. SAKRAMENTALNOST KRŠĆANSKE ŽENIDBE	14
2.1. Sakramentalnost kršćanske ženidbe.....	14
2.2. Biblijski temelj sakramentalnosti ženidbe	17
2.3. Sakrament ženidbe i ženidbeni ugovor	20
3. TEČAJEVI PO NAD/BISKUPIJAMA	24
3.1. Tečajeva po nad/biskupijama.....	24
3.2. Materijali pripreve za brak u Splitsko-makarskoj nadbiskupiji.....	31
ZAKLJUČAK.....	35
LITERATURA	36
IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI	40
SUMMARY	42

SAŽETAK

U Crkvi se je redovito vodilo računa da vjernici budu pripravljeni na primanje sakramenata. Tako je i sa sakramentom ženidbe. Ipak, tek se je godine 1939. otvorio prvi suvremeni centar pripreme za brak u Otawi, u Kanadi. Nakon toga pomalo se taj oblik pripreme proširio u Katoličkoj Crkvi diljem svijeta. Priprava za bračni i obiteljski život treba biti postupan i kontinuiran proces i imati odgovarajuće organizacijske oblike. Crkveno djelovanje u pripravi za brak se ostvaruje kroz tri temeljne faze: dalja, bliža i neposredna priprava. Ženidba je sakrament kojim se supružnici posvećuju za određeno poslanje u izgradnji Crkve i daje milost za ostvarenje tog poslanja. Ovim se sakramentom, življenim kao djelotvoran znak ljubavi Krista i Crkve, uspostavlja trajna i isključiva veza između supružnika, koju je Bog zapečatio. Dok su temeljni sadržaji pripreme za brak općenito prisutni u svim biskupijama u Hrvatskoj koje organiziraju tečajeve pripreme za brak, njihov format i trajanje u velikoj mjeri variraju. U nekim biskupijama održava se manji broj susreta, uglavnom predavačkog tipa, a u nekima je veći broj susreta na kojima su zastupljene i radionice. Malo je dostupnih radnih materijala, a uglavnom se koriste knjiga i radna bilježnica. Na nekim mjestima se provodi evaluacija koja je uglavnom vrlo pozitivna, a predviđeno je da program pripreme za brak prati i program praćenja mladih bračnih parova, što se međutim teško ostvaruje.

Ključne riječi: *tečaj pripreme za brak, sakrament ženidbe, crkveni dokumenti o ženidbi.*

UVOD

Priprava za brak, za bračni i obiteljski život od velike je važnosti za dobro Crkve. Naime, sakrament ženidbe ima veliku vrijednost za cijelu kršćansku zajednicu, a ponajprije za supružnike čija je odluka takva da se ne može improvizirati ili donijeti na brzinu. U prošlosti je ova priprava mogla računati na potporu društva koje je prepoznavalo vrijednosti i dobrobiti braka. Barem u zajednicama koje su bile istinski evangelizirane, podrška Crkve bila je čvrsta, jedinstvena i kompaktna. Općenito, rastave i neuspjesi braka bili su rijetki, a razvod se smatrao društvenom "kugom".

U prvom dijelu ovoga rada govori se općenito o tečajevima i fazama priprave za brak. Svjedoci smo rastućeg utjecaja medija koji proklamiraju sve više negativne vidove braka te odbacivanje institucije braka i obitelji. Broj ženidbi se značajno smanjuje, te se sklapaju sve kasnije. Stoga je priprava za ženidbu i brak vrlo značajna i u sadašnje vrijeme posebno zahtjevna. Tri su temeljne faze priprave za brak, koje ćemo dotaknuti. To su bliža, dalja i neposredna priprava. One počinju od najranije dobi i traju do kraja aktivnog sudjelovanja u župnoj zajednici.

U drugom dijelu rada osvrnut ćemo se na pitanje sakramentalnosti ženidbe, kroz biblijsko utemeljenje i nauk Katoličke Crkve o sakramentu ženidbe. Što se tiče biblijskog govora o braku, onda se prvo misli na Knjigu postanka, sa izvješćima o stvaranju čovjeka i žene, te o Božjem naumu sa čovjekom kao društvenim bićem. U nastavku ćemo pokušati odgovoroviti na ključna pitanja kao što su "zašto se vjenčati u Crkvi" i zašto bi brak trebao biti nerazrješiva zajednica muškarca i žene.

Treći dio rada bavi se prikazom predbračnih tečajeva po biskupijama u Hrvatskoj, na temelju materijala koji se mogu naći na mrežnim stranicama pojedinih biskupija. Može se reći da u osnovi nema velikih razlika, jer se uglavnom radi o sličnim temama, dok broj susreta varira između tri i pet. Što se tiče materijala priprave za brak, njih se na mrežnim stranicama ne može baš naći. Postoji nešto tiskanih materijala, uglavnom priručnih knjižica, a neki tečajevi predviđaju i radionice. Postoje i neke radne bilježnice sa korisnim savjetima i praktičnim postupcima za produbljenje sadržaja koji se predaje na tečajevima.

Danas svjedočimo naglašenom propadanju obitelji i određenoj "koroziji" vrijednosti braka. U mnogim narodima, posebno u ekonomski razvijenim zemljama, smanjen je broj brakova. Brak se obično sklapa u kasnijoj dobi, a broj razvoda i rastava

sve je veći, čak i u prvim godinama bračnog života. Sve to neizbježno dovodi do pastoralnih pitanja koja se uvijek iznova javljaju: Jesu li osobe koje sklapaju brak doista spremne za to? Problem pripreve za sakrament ženidbe i život koji slijedi postaje velika pastoralna potreba, ponajprije radi supružnika, cijele kršćanske zajednice i društva. Posvuda se osjeća potreba za pružanje primjerenih i pravovremenih odgovora na pripravu za sakrament ženidbe. A to nije moguće također bez dobrog poznavanja kršćanskog nauka o ženidbi kao sakramentu vjere i spasenja.

1. TEČAJEVI PRIPRAVE ZA BRAK

Cilj nam je pružiti uvid u to kako izgledaju tečajevi pripreme za brak, koje su faze pripreme za brak i zbog čega je toliko važno prisustvovati tečajevima prije stupanja u brak.

1.1. Općenito o tečajevima pripreme za brak

Godine 1939. otvoren je prvi suvremeni centar pripreme za brak u Otawi, u Kanadi. S istom namjerom 1966. godine započinje s radom Talijanski centar. Slovenci su započeli tečajevu pripremu za brak 1969. godine. Primjerice, na početku tečaja pripreme za brak kandidati za brak dolaze na tečaj dva tjedna prije vjenčanja.¹ Poljski je episkopat 1960. god. formirao komisiju za obiteljski pastoral. Tu se nalazi i uputa kako: “Vjeroučitelji moraju posvetiti, jednako u svakom razredu srednje škole, najmanje nekoliko kateheza na godinu obiteljskim problemima, problemima braka, ljubavi i ustanovi ženidbe”. U hrvatskim prostorima pionirskom organiziranih neposrednih priprema za brak moglo bi se nazvati pučkog misionara isusovca o. Matu Jovića. Već 1963. godine on organizira prvi tečaj na kojemu su nastupili svećenik, liječnik i liječnica. U Rijeci su tečajevi započeli 1970. godine. Za njihovo odvijanje bio je odgovoran dr. Marijan Valković.²

Teolog Josip Šimunović navodi da je “navještaj radosne vijesti o bračnom životu za ljude koji se smatraju sposobnima i spremnima za brak u težem položaju nego ranije obzirom na probleme koji naviru sa svih strana”.³ Naime, prisutni su negativni stavovi masovnih medija prema bračnim vrijednostima, a moć tih medija raste sve više iz dana u dan, bilo da se radi o osobnoj nezainteresiranosti i ravnodušnosti budućih supružnika ili o nekvalitetnoj pastoralnoj ponudi pastoralnih projekata od strane župnih zajednica, dekanata i nad/biskupija. U idealnim uvjetima trebalo bi biti ponuđeno onoliko modela pripreme koliko je i budućih supružnika. Svaka osoba nosi određene pozitivne ili negativne slike o važnosti i kvaliteti braka duboko u sebi vodeći se iskustvima vlastite

¹ Usp. Čorić, J. Zaručnički tečajevi u gradu Splitu, *Crkva u svijetu*, 39 (2004.) 1, str. 41.

² *Isto.*, str. 41.

³ Šimunović, J. Priježenidbeni pastoral – bliža priprava u mjesnoj crkvi. *Obnovljeni život*, 63 (2008.) 4, str. 461.

obitelji ili bliskih osoba. Iz tog razloga je iznimno važno da pastoralni pristup krene od situacije zaručnika i za njihovu situaciju, njihova očekivanja, osjećaje i strahove, te treba donijeti poruku radosne vijesti uz pomoć koje će osjetiti da je i Bog na njihovoj strani. Unatoč različitim teškim situacijama s kojima se susreću, svaki vjerodostojan zaručnički par je ispunjen nadom za uspjeh na putu prema bračnom i obiteljskom životu.⁴

Kod organiziranja prebračnih tečajeva, obično se nastoji da se svaki susret sastoji iz dva predavanja, a između njih je odmor. Tako susret traje oko dva sata. U idealnim uvjetima je zamišljeno da tečaj, gdje je to izvedivo, završi zajedničkom misom i pričešću, kojoj prethodi sakrament pokore. Tako bi tečaj bio predstavljen kao neke specijalizirane duhovne vježbe: ispit savjesti, reforma života, novi život na višoj razini religioznog iskustva. Na završnoj liturgiji mladi pjevaju, čitaju, kaju se, a ponekad i nešto kažu. Ta se iskustva ne zaboravljaju.⁵

Na pretposljednem susretu sudionici bi trebali dobiti upitnik koji ispunjavaju i predaju na zadnjem susretu. Iz iskustva gdje se to čini brzo se iskristaliziraju dva tipa odgovora: “Jednome je kolegij bio uvredljiv jer se otvoreno govorilo o ljudskom tijelu, a drugi se grubo rugao svakom pokušaju da se u ljubavi pronade nešto uzvišeno. Dakle, radilo se o dva nezrela slušatelja. Velika većina sudionika je zadovoljna i zahvalna — unatoč svim kritikama. Anketa odlično mjeri sve nedostatke u predavanjima i organizaciji”.⁶

Što se tiče financiranja tečaja, najbolje je da “svaki sudionik sam nešto doprinese. Ne traži se naknada, ali preporuča se da svatko, u omotnici s anonimnim upitnikom, da svoj doprinos, onoliko koliko mu se čini mogućim i potrebnim. To obično pokriva sve troškove. Nakon tečaja vjeruje se “da je zdravo sjeme Božje Istine palo u spremnu zemlju te da prije ili kasnije mora donijeti svoj rod”.⁷

Priprava za brak i obitelj u svojem sadržaju treba naglašavati kako se sretan, plodan i zadovoljan život u braku može ostvariti uz uvjet da su zaručnici koji ulaze u brak zrele i samostalne osobe. Takve osobe u braku neće tražiti utočište kako bi zaliječili svoje duševne rane niti će stvarati obitelj kako bi pobjegle od svojih dosadašnjih obitelji. Naprotiv, oni će ući u brak kako bi gradili svoju obitelj na vrijednostima, nesebičnoj

⁴ *Isto*, str. 462.

⁵ Žužek, M. Zaručnički tečajevi koje budućnost traži. *Obnovljeni Život* 32 (1977.) 6, str. 528.

⁶ *Isto*.

⁷ *Isto.*, str. 529.

ljubavi koja se daje i prima, i obzirom na to nesebično davanje i primanje ona postaje stvaralačka.⁸

Ivan Pavao II ističe kako “nije moguće izbaciti žrtvu iz obiteljskog života već je treba spremno prihvatiti da bi se bračna ljubav produbila i postala izvorom duboke radosti. Taj zajednički put traži razmišljanje, obavještenje i prikladan odgoj svećenika, redovnika i laika koji rade u obiteljskom pastoralu: tako će oni svi pomoći bračnim drugovima na njihovom ljudskom i duhovnom putu, koji pretpostavlja svijest o grijehu, iskreno zalaganje u opsluživanju čudorednog zakona, službu pomirenja. Potrebno je zatim imati na umu da su u bračnoj prisnosti u pitanju volje dviju osoba, ali koje su pozvane da skladno misle i skladno se ponašaju: to traži mnogo strpljivosti, razumijevanja i vremena. Na tom području od osobite je važnosti da vlada jednodušnost čudorednog i pastoralnog prosuđivanja svećenika. Tu jednodušnost valja brižno tražiti i osigurati kako vjernici ne bi trpjeli od tjeskobe savjesti”.⁹

U mnogim narodima se smanjio broj ženidbi. Ženidba se sklapa u višoj životnoj dobi, a povećava se broj rastava, čak i u prvim godinama braka. Sve to izaziva pastoralnu zabrinutost, uz pitanje je li onaj tko sklapa ženidbu pripravljen na nju? Pitanje pripreve na sakrament ženidbe i na život koji nakon njega slijedi nameće se kao velika pastoralna potreba samih supruge, cijele kršćanske zajednice i društva.¹⁰ Papa Franjo ističe “da će obiteljski pastoral moći postići to da obitelji budu istodobno kućne Crkve i evangelizacijski kvasac u društvu”.¹¹

1.2. Faze pripreve za brak

Priprava za bračni i obiteljski život treba biti postupan i kontinuiran proces i imati odgovarajuće organizacijske oblike. S tim u svezi ističe se potreba većeg angažmana cijele kršćanske zajednice u pripremi zaručnika za brak i obiteljski život, zbog složenosti današnjeg društva i izazova s kojima se suočava obitelj. Također ističe se potreba za posebnim programima pripreve za brak koji imaju za cilj pružiti parovima istinsko

⁸ Šimunović, J., *nav. dj.*, str. 462.

⁹ Ivan Pavao II., *Familiaris Consortio – Obiteljska zajednica*, str. 17.

¹⁰ Usp. Hrvatska biskupska konferencija, *Direktorij za pastoral sakramenata u župnoj zajednici*. Zagreb: Glas Koncila, 2008., str. 132.

¹¹ Papa Franjo, *Amoris Laetitia – Radost ljubavi*. Zagreb: Kršćanska sadašnjost (2016.), str. 221.

iskustvo sudjelovanja u crkvenom životu i potpuni uvod u različite aspekte obiteljskog života.¹²

Crkveno djelovanje u pripravi za brak se ostvaruje kroz tri temeljne faze:¹³

- dalja,
- bliža i
- neposredna priprava.

Dalja priprava počinje u ranom obiteljskom odgoju uz suradnju institucija koje podupiru obitelj u odgojnoj zadaći (škole, župe, udruge). Bliža priprava je katehetski proces koji se provodi u župi. U ovoj fazi treba podržati i ojačati vjeru onih koji se pripremaju za brak. Konačno, neposredna priprava započinje u trenutku određenom kanonskim pravom, susretom sa župnikom i uključuje različite oblike sudjelovanja zaručnika u pripravi za brak i obiteljski život. Nešto više o svakoj od navedenih priprava će se reći u nastavku.

1.2.1. Dalja priprava

Dalja priprema počinje od djetinjstva mudrom obiteljskom pedagogijom koja ima za cilj pomoći djeci da otkriju sebe kao bića obdarena bogatom i složenom psihologijom i posebnom osobnošću, sa svojim prednostima i nedostacima. Nastavlja se tijekom adolescencije i mlade odrasle dobi. Ova razdoblja općenito temeljna su za formaciju cjelovite ljudske osobe, a taj odgoj i formacija u sebi uključuje i formaciju i pripravu za brak kao čovjekov normalan i prirodan životni poziv.¹⁴

Dalje pripreme namijenjene su djeci i mladima. Ostvaruju se uglavnom u obitelji, ali također i u školi i u formacijskim grupama koje pomažu obitelji da ostvari svoje odgojno poslanje. Odgoj u obitelji treba pomoći mladima da otkriju sebe, da shvate prirodu i značenje seksualnosti u osobnom razvoju te da je prihvate. Obrazovanje u obitelji treba podržati djecu dok postaju svjesna svoje osobnosti i bogate psihologije, sa svojim jakim i slabim stranama. U tom se razdoblju uči poštivanje važnih vrijednosti u međuljudskim i društvenim odnosima, oblikuje se karakter, a mladi uče kako se nositi sa

¹² Usp. Pyžlak, G., *Preparation for Marriage and Family Life*, str. 230. URL: <https://bit.ly/3mSK8An> (15.06.2022.)

¹³ Šimunović, J., *nav. dj.*, str. 462.

¹⁴ Usp. Boljat, L., Šalković, J., *Kanonski-pravni aspekti priprave za ženidbu i prevencija ništavosti. Bogoslovska smotra*, 85 (2015.) 3, str. 817.

svojim načinom susretanja s osobama suprotnog spola. To podrazumijeva formiranje volje, osjećaja i emocija. Zrelost u afektivno-seksualnom životu postiže se stjecanjem skromnosti, samokontrole, poštovanja prema sebi i drugima te otvorenosti prema drugima.

Priprava za brak i obiteljski život treba dovesti djecu i mlade do duhovnog sklada, zdravim sustavom vrijednosti, živim svjedočanstvom i katehezom u kući, kao i pokazati da je obiteljski život poziv. Mladi su sami pozvani otkriti svoj osobni poziv, bilo da se radi o braku, svećeništvu ili posvećenom životu, kao potpunom darivanju sebe Bogu. Obitelj je osnovna jedinica društva u kojoj počinje odgoj. Stoga dokumenti Katoličke Crkve naglašavaju da roditelji imaju glavnu odgovornost za pripremu svoje djece za brak i obiteljski život. U obitelji se djeca uče osnovnim pravilima društvenog ponašanja i komunikacije, odgovornosti za vlastite postupke i donošenje odluka. Oni uče obrasce za izgradnju obiteljskih odnosa i kako izvršavati zadatke i dužnosti.¹⁵

Obitelj bi trebala pripremiti djecu na potpuno i konačno opredjeljenje. Roditelji trebaju postupno usmjeravati svoju djecu k potpunom razvoju, posvjećujući im dar vjere primljen u krštenju i uvodeći ih u otajstvo spasenja. Nadasve živo svjedočanstvo roditelja i ostalih članova obitelji treba pokazati put do zrelog kršćanstva. U daljoj pripravi djece i mladih za brak roditelji moraju pomoći svojoj djeci u prijelazu iz površne i izvanjske religioznosti u otkrivanje vjere u "kršćansko otajstvo" te im pokazati kako supružnici ulaze u zajedništvo milosti i ljubavi s uskrslim Kristom. Jedan od temeljnih ciljeva dalje pripreme je povesti mlade ljude da razumiju dubinu ljudske ljubavi u svjetlu Božje ljubavi. Stoga je važno da ljudska ljubav nije samo znak nego i sudjelovanje u Kristovoj ljubavi prema Crkvi. Svjedočanstvo odgovorne ljubavi roditelja temelj je odgoja za ljubav i čistoću. Vrijeme je to traženja odgovora na pitanja o obiteljskom, vjerskom i društvenom životu, te izgradnje povjerenja u Boga i sagledavanja Njegove prisutnosti u ljudskom životu.¹⁶

Ostvarenje odgojnog poslanja roditelja sastoji se ne samo u poučavanju djece i mladih o kršćanskim vrijednostima, nego prije svega u svjedočanstvu u svakom aspektu njihova života. Samo duhovno zrele obitelji mogu adekvatno preuzeti tu odgovornost. U ispunjavanju ove zadaće obitelj treba solidarnost drugih obitelji i zajednica. U ostvarenju

¹⁵ Usp. *Isto*.

¹⁶ Usp. *Isto*.

toga poslanja roditeljima trebaju pomoći župe, škole i obrazovne ustanove te udruge obitelji u kojima predani ljudi i bračni parovi pokazuju odgovoran pristup braku i obiteljskom životu. Na župu se gleda kao na mjesto kršćanske formacije, gdje oni koji se pripremaju za brak i obiteljski život trebaju naučiti živjeti život zajednice. S druge strane, priprema u školi treba imati za cilj pomoći djeci da prevladaju zahtjevne i sebične stavove. Stoga se već od nižih razreda treba pozabaviti pitanjem poštovanja svake osobe i osjetljivosti na tuđe potrebe, dok im u višim razredima brak treba predstaviti kao odnos muškarca i žene koji uključuje fizičke, psihičke, i duhovne sfere. Adolescente treba poučavati o odgovornom roditeljstvu, ljudskoj seksualnosti, obrazovanju djece i funkcioniranju obitelji u životu društva. S obzirom na ono što se uči u školama, roditelji imaju pravo i obvezu odlučiti tko će poučavati njihovu djecu i što će ih poučavati, kao i kako će ih obrazovati. Svećenici mogu pomoći roditeljima u ispunjavanju ove zadaće organiziranjem župnih susreta s kompetentnim osobama, sposobnim predložiti odgovarajuća rješenja.¹⁷

Dalja priprema za brak treba ojačati kritičku savjest mladih i poučiti ih razlučivanju s obzirom na okolinu, a istovremeno u njima oblikovati hrabrost da žive kao kršćani u svijetu. Župna zajednica u svojoj brizi za zaručnike treba pomoći da pravodobno prepoznaju opasnosti s kojima se mogu susresti u bračnom životu. Pastoralni djelatnici moraju, stoga, razvijati i nuditi mladima kontinuiranu formaciju tijekom rasta, dakle puno prije nego što uđu u razdoblje udvaranja. U tom cilju potrebno je razmjenjivati provjerena iskustva i “dobre prakse”.¹⁸

1.2.2. Bliža priprava

Bliža priprema za brak uglavnom se poklapa s razdobljem mladosti i odvija se za vrijeme zaruka ili kada je dvoje mladih već čvrsto odlučilo stupiti u brak. Riječ je o obnovljenoj katehezi osoba koje se pripravljaju za kršćanski brak. Kateheza je ”potrebna kako bi se sakrament mogao slaviti i živjeti s potrebnim moralnim i duhovnim raspoloženjem. Religiozna formacija zaručnika, u odgovarajuće vrijeme i prema različitim posebnim zahtjevima, treba biti nadopunjena pripravom za život udvoje. Takva priprava, koja će brak prikazati kao obostrani trajni razvoj odnosa između muža i žene,

¹⁷ Usp. *Isto.*, str. 232.

¹⁸ *Isto.*

trebala bi potaknuti produblјivanje problematike bračne spolnosti i odgovornog oćinstva, s vaţnim medicinsko-bioloŗkim spoznajama koje su vezane s tim.¹⁹

Tijekom neposredne priprave za sakramentalni brak mladima se pomaţe otkriti njihov poziv, u svjetlu crkvenog nauka. Cilj mu je cjeloviti razvoj mladih, te je kao takav dio pastoralna mladih. Ova priprava, uz Boŗju milost, namijenjena podrŗci mladim ljudima dok razaznaju svoj poziv, "mora se dogoditi prije bilo kakve obveze za zaruke. Neposredna priprava mora pripremiti zarućene da se kao par, u udvaranju i braku, predaju Kristu. Stoga se ćini prikladnim da mladi prođu ovu fazu, u obliku ųupne kateheze, u srednjim školama i kao jednogodiŗnji predbraćni studij u sveućiliŗnim kapelanijama".²⁰ Konaćni rezultat bliŗe priprave sastojat će se od jasne svijesti o bitnim znaćajkama krŗćanske ųenidbe: jedinstvu, vjernosti, nerazrjeŗivosti, plodnosti, svijesti o prvenstvu sakramentalne milosti koja pridruŗuje zarućnike, kao podanike i dionike sakramenta, ljubavi Krista, zarućnika Crkve. Sastojat će se i od dostupnosti ųivljenja vlastitog poslanja u obitelji na odgojno-obrazovnom, druŗtvenom i crkvenom podrućju.²¹

1.2.3. Neposredna priprava

Ova priprava treba pomoći zarućnicima da dublje upoznaju otajstvo Krista i Crkve, znaćaj milosti i odgovornost krŗćanskog braćnog para. Njen primarni cilj nije intelektualni nego potaknuti zarućnike na aktivan ulazak u crkvenu zajednicu. Neposredna priprava trebala bi se odvijati u mjesecima i tjednima neposredno prije vjenćanja. Direktoriji i upute episkopata i sinoda pojedinih Crkava utvrđuju kada se, u pogledu vjenćanja, treba obaviti neposredna priprava i njezino trajanje, kao i minimalni sadrŗaj i pedagoŗki aspekt tećaja. Neposredna priprava uvijek je osobna i vezana uz konkretne zarućnike i konkretnu ųenidbu. U pravno-pastoralnoj praksi neposredne priprave prvo pitanje koje se nameće vezano je za rok javljanja svome ųupniku prije vjenćanja. U Crkvi u Hrvatskoj trenutno je na snazi nekoliko propisa u pogledu roka prijave ųupniku prije braka, ųto moŗe izazvati nedoumice i neujednaćenu praksu.²²

¹⁹ Usp. Boljat, L., ųalković, J., *nav. dj.*, str. 818.

²⁰ Pyŗlak, G., *nav. dj.*, str. 232.

²¹ Usp. Boljat, L., ųalković, J., *nav. dj.*, str. 819.

²² Usp. *Isto.*, str. 822.

Tijekom priprema za brak i obiteljski život posvećuje se pozornost obredu zaruka, koji bi se trebao održati najmanje šest mjeseci prije vjenčanja. Zaruke su prilika za razgovor o različitim aspektima bračnog i obiteljskog života. U razdoblju koje slijedi nakon zaruka, zaručnici imaju vremena za upoznavanje i upoznavanje svojih obitelji. Štoviše, oboje će moći rasti u zrelosti potrebnoj za život u braku. Oni također mogu iskoristiti ovo vrijeme da se svjesno pripreme za brak i da preuzmu svoje bračne i obiteljske odgovornosti.²³

Najbolji način da svećenik upozna ljude koji se pripremaju za sakrament ženidbe jest pomoću razgovora, koji omogućuju procjenu stupnja njihove kršćanske formacije i potvrdu njihove spremnosti i poznavanja crkvenog nauka, moralnih i sakramentalnih vidova braka, stečene tijekom neposredne pripreme. Svećenik će tada moći isplanirati popunjavanje eventualnih praznina u njihovoj osnovnoj formaciji. Priprava za brak predstavlja pozitivno iskustvo za mnoge parove i, prema tome, nijedan par ne smije biti lišen sudjelovanja u ovoj pripremi bez razmjerno ozbiljnih razloga.

Tijekom neposredne pripreme parovima se mora predstaviti nauk Crkve o braku – uključujući nerazrješivost, vjernost u bračnoj ljubavi i otvorenost novom životu – te odgoj djece. Valja naglasiti da milost primljena u sakramentu nije privremena, već će neprestano oživljavati njihov bračni odnos tijekom cijelog njegovog trajanja. Ta milost pretpostavlja dinamičnu sakramentalnost ženidbe i zahtijeva suradnju supružnika. Stoga se budućim supružnicima mora pomoći - kao preventivna mjera - da podržavaju i razvijaju svoju bračnu ljubav, da se brinu za međuljudsku komunikaciju u braku i da se unaprijed pripreme za prevladavanje neizbježnog, bračne poteškoće i krize. Ova priprema može navesti par da prihvati temeljne zahtjeve braka.

Tijekom neposredne pripreme potrebno je pobrinuti se da zaručnici imaju mogućnost sudjelovati u duhovnim vježbama, tijekom kojih mogu dublje otkriti nadnaravni život. Svećenik koji vodi mladence tokom pripreme mora im sugerirati kako to živjeti. Susret može uključivati navještaj Božje riječi, predbračnu katehezu i euharistijsko slavlje te pripravu i primanje sakramenta pokore. Priprava zaručnika za ispovijed prije vjenčanja treba svakoga dovesti do pomirenja s Bogom, sa samim sobom i s Crkvom. Iskreno priznanje grijeha u sakramentu pokore čisti njihov odnos. Također je korisno predložiti im euharistijsko klanjanje, individualnu molitvu i duhovno vodstvo.

²³ Usp. Pyžlak, G., *nav. dj.*, str. 234.

Osim toga, preporuča se da zaručnici sudjeluju u posebnim danima sabranosti koji se za njih organiziraju u marijanskim svetištima.²⁴

1.3. Važnost priprave za brak i obitelj

Priprava za ženidbu polazi od svijesti i činjenice da je Isus Krist uzeo i uzdignuo ženidbeni savez na dostojanstvo sakramenta Novog saveza. On pridružuje supružnike u svoju ljubav prema Crkvi, svojoj zaručnici. Tako oni postaju slika i sudionici ove njegove ljubavi. Bračno sjedinjenje i život kršćana koji slave taj sakrament postaje hvala Bogu. Tako započinje kršćanska obitelj, “kućna Crkva”, “prva i životna stanica društva” i “svetište života”. Sakrament ženidbe se slavi i živi u srcu Novog saveza tj. u pashalnom otajstvu. Krist zaručnik je u njihovoj sredini i on je izvor svih potrebnih snaga. Tako bračni parovi i obitelji nisu prepušteni sami sebi. Za kršćane je ženidba pravi poziv u poseban životni status i milosni život. Da bi se sazešlo za takav poziv, nužna je prikladna i posebna priprema kroz put vjere i ljubavi, tim više što je taj poziv bračnom paru dan za dobro Crkve i društva.²⁵

Priprava za brak pomaže naučiti boljim načinima komuniciranja i rješavanja sukoba. Uči parove kako riješiti problem i kako slušati. Parovi se savjetuju o njihovim vlastitim osjetljivim problemima i priprava im omogućuje da ih pažljivo riješe. Priprava potiče suosjećanje, za sebe i jednih za druge te obeshrabruje nezdrava, nerealna očekivanja. Sasvim je realno očekivati da će biti sukoba u braku i da će postojati razlika. Nije ključno kako će se one smanjiti (ili ignorirati), već kako će se njima upravljati.²⁶

U samoj organizaciji tečaja priprave za brak valja imati na pameti kako sadržaj, tako i sam pristup. Ima stručnjaka koji smatraju da bi se tečajevi trebali odvijati u obliku susreta sa 3 do najviše 6 parova, koji bi trebali razgovarati s već iskusnim supružnicima, s liječnicima, psiholozima, svećenicima, i to ne po nekom programu, nego prema svojoj specifičnoj situaciji. Takav oblik je u teoriji lijep, ali u praksi dotiče zanemariv broj mladih. Ovaj oblik je moguć samo u posebnim okolnostima i za one koji su na to već navikli. Bilo bi dobro da svi predavači surađuju i poznaju sadržaj i način predavanja jedni

²⁴ Usp. *Isto.*, str. 234-236.

²⁵ Usp. Aračić, P. Teškoće u predženidbenom pastoralu. *Bogoslovska smotra*, 69 (1999.), 2-3, str. 446.

²⁶ Usp. Ajp, A. T. *The Importance of Marriage Preparation*. URL: <https://bit.ly/3xBHGD0> (15.06.2022.)

drugih. Dobro je također podijeliti sudionike u manje grupe i raditi s njima u grupama. Gdje je to izvedivo, ne bi trebalo to propustiti.²⁷

Činjenica je da mnogi ženidbu u Crkvi shvaćaju tek kao društveni običaj ili je prihvaćaju samo zato što “roditelji više vole ovako”. Ženidba je svečano stupanje supružnika u obvezu pred Bogom i kršćanskom zajednicom. Stoga su “probni brakovi” ili “slobodne zajednice” strani kršćanskom životu. Ovakve vrste odnosa krše istinu bračnoga odnosa. Za vjerne kršćane, ulazak u važnu vezu kao što je brak uspjet će ili imati smisla samo kroz, sa i u Kristu, Gospodinu i Spasitelju. Drugi vatikanski sabor opisuje prisutnost Krista u bračnom životu kršćanskih supružnika: Sakrament ženidbe postoji zato ”da supruzi, stvoreni na sliku živoga Boga i stavljeni u istinski red osoba, budu jednog srca, jedne misli, i u uzajamnoj svetosti ujedinjeni da, slijedeći Krista, počelo života, postanu po radostima i žrtvama svoga zvanja, po svojoj vjernoj ljubavi, svjedoci onog misterija ljubavi što ga je Gospodin svojom smrću i uskrsnućem objavio svijetu“.²⁸

²⁷ Usp. Žužek, M., *nav. dj.*, str. 524.

²⁸ *Gaudium et spes*, br. 52.

2. SAKRAMENTALNOST KRŠĆANSKE ŽENIDBE

U nastavku rada analizira se tema sakramentalnosti ženidbe, kao i biblijski temelj sakramenta ženidbe. *Katekizam Katoličke Crkve* veli: "Krist Gospodin uzdigao je na dostojanstvo sakramenta ženidbeni savez među krštenima, kojim muška osoba i ženska osoba međusobno uspostavljaju zajednicu svega života, po svojoj naravi usmjerenu k dobru supruga, te k rađanju i odgajanju potomstva".²⁹ *Zakonik kanonskoga prava* dodaje: "Stoga među krštenima ne može biti valjana ženidbenog ugovora koji ujedno ne bi bio sakrament".³⁰

2.1. Sakramentalnost kršćanske ženidbe

Iako Novi zavjet ne spominje *kad* je Krist ženidbeni ugovor uzdigao na dostojanstvo sakramenta, novost ženidbe među krštenim vjernicima treba promatrati unutar cjelovitog Kristova otkupljenja i otajstva Crkve, koja je okvir bračnoga zajedništva krštenika. Vjera i povezanost s Kristom su temelj uzdignuća od naravne svetosti do dostojanstva sakramenta. A kako je izvorni smisao bračnog sjedinjenja ljubav, a ona je duhovna stvarnost koja se očituje kroz vanjske znakove, tako sklapanje ženidbe, kao znak očitovanja ljubavi u vjeri i otvorenosti Bogu, postaje upravo ono što sveti Pavao naziva *otajstvo veliko* (Ef 5,32) - vidljivi i djelotvorni znak ljubavi Krista i Crkve. Dakle, sakramentalnost ženidbe kao djelotvornog znaka i sredstva ljubavi, moguće je razumjeti jedino očima vjere, odnosno kroz otajstvo utjelovljenja i otkupljenja.³¹

Dakako, kad se govori o sakramentu ženidbe, misli se na vjenčanje u crkvi. Crkva nije bilo kakvo obličje ljudskog, religioznog ili društvenog zajedništva, nego je prvenstveno "oličje Božjega zajedništva u nama",³² pa onda i sakrament ženidbe ulazi u dinamiku otajstva Božjega zajedništva s ljudima u Isusu Kristu, u dijelu povijesti spasenja koji se događa u vremenu Crkve.

²⁹ *Katekizam Katoličke Crkve*, br. 1601.

³⁰ *Zakonik kanonskoga prava*, kan. 1055.

³¹ Usp. *Katekizam Katoličke Crkve*, br. 1612-1617.

³² Mateljan, A. *O sakramentima*. Split: Crkva u svijetu (2017.), str. 287.

Ženidba je dakle sakrament kojim se supružnici posvećuju za određeno poslanje u izgradnji Crkve i daje im milost za ostvarenje tog poslanja. Ovaj sakrament, viđen kao znak ljubavi koja sjedinjuje Krista i Crkvu, uspostavlja trajnu i isključivu vezu između supružnika, koju je Bog zapečatio. Brak između krštenih osoba, valjano sklopljen i održavan, ne može se razvrgnuti. Sakrament daje potrebnu milost za postizanje svetosti u bračnom životu te za odgovorno prihvaćanje i odgoj svoje djece. Za valjani brak muškarac i žena moraju izraziti svoj svjesni i slobodni pristanak na konačno predanje sebe drugome, ne isključujući nijedno od bitnih svojstava i ciljeva braka.³³

Crkvi je trebalo dosta vremena da na dogmatski način izrazi sakramentalnost ženidbe. Mogli bi se iznenaditi da je Katoličkoj crkvi trebalo gotovo tisućljeće da ženidbu definira kao sakrament. Potvrđujući sakramentalni aspekt kršćanskog braka, Crkva je službeno potvrdila da je brak među kršćanima svet, da ga je Bog zamislio ne samo kao način postizanja bliskosti s Bogom, već da je javni simbol Božje ljubavi, odnosno Božjega odnosa sa članovima Crkve. “Sakramenti su stvorene ljudske simbolične radnje koje čine dostupnima i ukazuju na Božju prisutnost i moć. I oni su stvoreni za nas”.³⁴

Svadbena gozba u Kani nije važna zato što je Isus tamo naznačio sakramentalnu narav ženidbe, već zato što je to bio prvi veliki znak, prema Evanđelju po Ivanu, koji ukazuje na začetak kraljevstva božjega. Brak kao takav je naravna stvarnost. Za razliku od ostalih sakramenata, brak je prethodio Kristovom dolasku, sežući sve do praskozorja ljudskog vremena.³⁵ Još je jedna značajna dimenzija povezana sa ženidbom i kršćanskim brakom. Odgojna služba kršćanskih roditelja tako je velika i lijepa da se sveti Toma ne ustručava usporediti je sa službom svećenika: Neki duhovni život razvijaju i podržavaju službom koja je jedino duhovna, i to spada na sakrament reda. Drugi to čine za tjelesni i duhovni život, i to biva sakramentom ženidbe, u kojem se muž i žena sjedinjuju da rode djecu i odgoje ih za štovanje Boga”.³⁶

Govor o sakramentalnosti ženidbe i s tim povezanim Božjim milosnim darovima ali i obvezama koje iz te činjenice proizlaze, vrlo je važna u pripravi na ženidbu, te je neizostavni dio samoga tečaja priprave za brak. “Osnovno polazište za adekvatnu

³³ Asis, J. C., *The Sacrament of Marriage*. Philippines: Knights of Columbus Fraternal Association of the Philippines (2010.), str. 7.

³⁴ Thomas, D. M., What makes marriage a sacrament? *Christian Marriage: The New Challenge*. Collegeville: Liturgical Press, (2007.), str. 5.

³⁵ *Isto*.

³⁶ Ivan Pavao II., *nav. dj.*, str. 21.

liturgijsku pripravu osvješćivanje je ženidbe kao sakramenta. Iako zvuči banalno, već u neshvaćanju te riječi započinje nerazumijevanje važnosti vjenčanja kao stvarnosti koja je trajna i nerazriješiva³⁷. Sakrament je “vidljivi znak Božje milosti, vanjski znak unutarnje stvarnosti, ljudski simbol božanskog otajstva”³⁸. Sve definicije sakramenta spominju dva elementa. S jedne strane govore o nečemu što je izvanjsko, kao vidljiv znak ili simbol. S druge strane spominju ono što je božansko i tajanstveno, što što se očima ne vidi, ali se razumije kao Božja milost.

Odnos između dva elementa je da se prvi odnosi ili ukazuje na drugi. Prvo je znak ili simbol drugog. Sakrament je dakle najprije izvanjska stvarnost koja označava i posreduje duhovni, milosni sadržaj. U tom smislu, sam izvanjski sakramentalni čin je kao i svaki drugi znak koji ukazuje na nešto izvan sebe. Bilo da kažemo da je kruna znak kraljevske obitelji, da tamni oblaci označavaju približavanje oluje, da nam etiketa govori što je u staklenci ili da stisak ruke označava prijateljstvo, tako nam govori i sakramentalni znak. Sakrament se ipak razlikuje od običnog znaka zbog onoga na što ukazuje, a to je sveto i tajanstveno, od Boga.³⁹

Sakrament ženidbe je jedinstveni čin zajednica koji se ostvaruje kroz ženidbenu privolu, a to je svjesni, slobodni i zakoniti čin jednoga muškarca i jedne žene, koji žele spojiti svoje živote i susresti se “u Gospodinu”. Oni na taj način ulaze u savez, u živi odnos u milosti i vjere, odnos koji mora biti slobodno izabran i aktivno njegovan ako želi ostati živ i životvoran. Veze niti nastaju niti se održavaju automatski, nego se moraju postupno graditi uzajamnim naporom, posvećenom ljubavlju, nesebičnom žrtvom i trajnom predanošću vjernosti u najširem značenju. To vrijedi i za odnos među supružnicima koji je nastao sklapanjem ženidbe. Kao sakrament, ženidba je dinamičan i živ znak prisutnosti supružnika jednih drugima i Gospodinu.⁴⁰

Božja ljubav se očituje i kroz ljudsku ljubav. Brak tako postaje živa slika odnosa ljubavi koji Bog ima za sve ljude, a svaki pojedinačni brak postaje objava ovog saveza. Kršćanin vidi ovaj savez ostvaren u Isusu Kristu na jedinstven i neponovljiv način. Krist

³⁷ Dančuo, M., Uvođenje zaručnika u simbole, znakove i sadržaj slavlja vjenčanja. *Glas koncila*, 17 (2015.), str. 172.

³⁸ Martos, J., *The Sacramentality of Marriage*. San Antonio, Texas: Incarnate World College, str. 3. URL: https://www.academia.edu/36566452/The_Sacramentality_of_Marriage (13.06.2022.)

³⁹ Usp. *Isto*.

⁴⁰ Usp. Hill, B. R., Marriage as a sacrament: a theology in transition. *Melita Theologica*, 42 (1991.),1, str. 45.

je oličenje ljubećeg i požrtvovnog zaručnika koji očituje svoju spasenjsku moć unutar bračne zajednice. U tom smislu Krist uspostavlja brak. Isusovo djelo je dinamično i mnogostruko, različito se otkriva u svim fazama braka i izražava se u različitim kulturama. U tom smislu, brak je živi simbol u kojem se Bog daruje bračnom paru, a preko njih i svijetu kojeg dodiruju.⁴¹

Međutim, "često se zaboravlja na prava dobra ženidbe".⁴² Ukoliko se izgubi svijest o tim dobrima, lako se podlegne napasti da se i samu ženidbu obezvrijedi. Opasnosti se mogu kriti u napasti od zla koje nas okružuje, ali i vlastite nestalnosti, neizgrađenosti, vremenite brige, zavodljivosti bogatstva i požude koje uguše Božju riječ posijanu u ljudsko srce. Mnogostruki plod vjere donose samo oni koji svoje srce drže budnim za Božja nadahnuća i ruke spremnim na djela ljubavi.

2.2. Biblijski temelji sakramentalnosti ženidbe

Polazišna točka biblijskog govora o braku jest izvještaj iz Knjige Postanka (Post 1-2) o stvaranju čovjeka i žene, a koji se povezuju s drugim tekstovima Starog i Novog zavjeta koji govore o braku. U izvješće o stvaranju utkan je najdublji odnos između muža i žene i smisao njihova zajedničkog života. Prvi čovjek, prije nego što je ugledao ženu, kao da nije bio svjestan svog diferenciranog vanjskog identiteta. Iako je žena dio njega, on ipak u njoj vidi razliku koja ih razdvaja. Stoga joj daje ime koje ukazuje na tu sličnost i razliku (iššah od iš = čovjek): čovječica jer je uzeta od čovjeka. Iako te dvije riječi nisu istog korijena, nekako slično zvuče, pa je pisac htio izraziti jedinstvo prirode muža i žene.⁴³

Spolnost i brak su stvarnosti koje dolaze od Boga, te stoga imaju dimenziju svetosti. To je najočitije izraženo izvještajima o stvaranju svijeta i čovjeka. Stariji, jahvistički izvještaj (Post 2, 4b-25) je slikovit i s mnogo psiholoških i teoloških zapažanja: "Kad je Jahve, Bog, saznao nebo i zemlju, još nije bilo nikakva poljskoga grmlja na zemlji, još ne bijaše niklo nikakvo poljsko bilje, jer Jahve, Bog, još ne pusti dažda na zemlju i nije bilo čovjeka da zemlju obrađuje. Ipak, voda je izvirala iz zemlje i natapala svu površinu zemaljsku. Jahve, Bog, napravi čovjeka od praha zemaljskog i u

⁴¹ *Ibid.*, str. 46.

⁴² Mateljan, A., *op. cit.*, bilj. 32, str. 295.

⁴³ Usp. Bulat, N. Sakramentalnost kršćanske ženidbe. *Crkva u svijetu*, 17 (1982.) 4, str. 313.

nosnice mu udahne dah života. Tako postade čovjek živa duša. (...) Jahve, Bog, uzme čovjeka i postavi ga u edenski vrt da ga obrađuje i čuva. Jahve, Bog, zapovjedi čovjeku: 'Sa svakoga stabla u vrtu slobodno jedi, ali sa stabla spoznaje dobra i zla da nisi jeo! U onaj dan u koji s njega okusiš, zacijelo ćeš umrijeti!' I reče Jahve, Bog: 'Nije dobro da čovjek bude sam: načinit ću mu pomoć kao što je on.' Tada Jahve, Bog, načini od zemlje sve životinje u polju i sve ptice u zraku i predvede ih čovjeku da vidi kako će koju nazvati, pa kako koje stvorenje čovjek prozove, da mu tako bude ime. Čovjek nadjene imena svoj stoci, svim pticama u zraku i životinjama u polju. No čovjeku se ne nađe pomoć kao što je on. Tada Jahve, Bog, pusti tvrd san na čovjeka te on zaspao, pa mu izvadi jedno rebro, a mjesto zatvori mesom. Od rebra što ga je uzeo čovjeku napravi Jahve, Bog, ženu pa je dovede čovjeku. Nato čovjek reče: 'Gle, evo kostiju od mojih kostiju, mesa od mesa mojega! Ženom neka se zove, od čovjeka kad je uzeta!' Stoga će čovjek ostaviti oca i majku da prione uza svoju ženu i bit će njih dvoje jedno tijelo. A bijahu oboje goli - čovjek i njegova žena - ali ne osjećahu stida" (Post, 2, 4b-25).

Bog stvara i čovjeka, a žena je od rebra (strana, srp mjeseca, život) ona polovica čovjeka, iste naravi i istoga dostojanstva, koja ga čini potpunim, jer samo ona između svih stvorenja može ukloniti njegovu nepotpunost. Kost i meso označavaju krvnu vezu, te u ženi čovjek prepoznaje ono što mu nedostaje. San upućuje na tajanstvenost kojom Bog dovodi ženu čovjeku, da budu jedno. To se vidi i iz imena koje čovjek (*iš*) daje ženi (*iššah*), kojim potvrđuje da je ona istog dostojanstva.

Pojam *prionuti* (*dabaq*) označava bliskost, povezanost, ali i spolno sjedinjenje. Ta bliskost je toliko jaka da je sposobna oblikovati novu zajednicu života, pa će stoga "čovjek ostaviti oca i majku da prione uza svoju ženu". Izraz *jedno tijelo* bremenit je značenjem. Biblijski *tijelo* označuje osobu u njezinom izvanjskom pojavnom obliku, ali i u čitavom čovještvu. Sjedinjenje u jedno tijelo očituje potpuno jedinstvo čovjeka i žene, unatoč svim razlikama, pa je zaključak da spolnost i zajedništvo koje iz nje proizlazi nisu samo biološka činjenica, nego zahvaćaju čitavoga čovjeka.

Katekizam Katoličke Crkve zato kaže: "Sveto pismo potvrđuje da su muškarac i žena stvoreni jedno za drugo: 'Nije dobro da čovjek bude sam.' Žena, 'meso od mesa njegova', njemu sučelice, njemu jednaka i sasvim bliska, darovana mu je od Boga kao 'pomoć', predstavljajući tako Boga od kojega nam dolazi pomoć. 'Stoga će muškarac ostaviti oca i majku da prione uza svoju ženu, i bit će njih dvoje jedno tijelo' (Post 2,24).

Da to znači neprolazno jedinstvo njihovih dvaju bića, sam Gospodin pokazuje podsjećajući kakav je bio 'u početku' Stvoriteljev naum: 'Tako više nisu dvoje nego jedno tijelo' (Mt 19,6)".⁴⁴

Drugi, svećenički izvještaj o stvaranju čovjeka, kao krune i dovršetka stvaranja, je vrlo sažet: "I reče Bog: 'Načinimo čovjeka na svoju sliku, sebi slična, da bude gospodar ribama morskim, pticama nebeskim i stoci - svoj zemlji - i svim gmizavcima što puze po zemlji!' Na svoju sliku stvori Bog čovjeka, na sliku Božju on ga stvori, muško i žensko stvori ih. I blagoslovi ih Bog i reče im: 'Plodite se, i množite, i napunite zemlju, i sebi je podložite! Vladaite ribama u moru i pticama u zraku i svim živim stvorovima što puze po zemlji.'" (Post 1, 26-28).

Iz navedenoga proizlazi da sveti pisac želi ukazati da je Božji naum zajedništva osoba u braku, te da je bogosličnost u jedinstvu čovjeka i žene. Spolnost čovjeka je različita od spolnosti drugih bića, jer je Božji dar i od njega je blagoslovljena. Po tome su su oni koji su stvoreni na sliku i priliku Božju postavljeni za Božje predstavnike. Brak i obitelj su po Božjem naumu usmjereni prokreaciji i odnosima koji će biti po volji Božjoj. "Bog koji je čovjeka iz ljubavi stvorio, pozvao ga je na ljubav kao osnovno urođeno zvanje svakog ljudskog bića. Čovjek je naime stvoren na sliku i priliku samoga Boga koji je Ljubav. Budući da je Bog stvorio muško i žensko, njihova uzajamna ljubav postaje slikom posvemašnje i neprolazne ljubavi kojom Bog ljubi čovjeka. To je nešto dobro, vrlo dobro u očima Stvoriteljevim. I ta ljubav koju Bog blagoslivlje namijenjena je plodnosti i da se ostvari u zajedničkom djelu očuvanja stvorenja: 'I blagoslovi ih Bog i reče im: Plodite se i množite i napunite zemlju i sebi je podložite' (Post 1,28)".⁴⁵ Oba izvještaja o stvaranju čovjeka se odmiču od religioznih mitova i praksi okolnih naroda, kako što se tiče same spolnosti i plodnosti, tako i jednakog dostojanstva muškarca i žene, te značaja obitelji.

Čini se da je i sam biblijski pisac riješio zagonetku zašto čovjek napušta oca i majku i prionja uz ženu: ona je zapravo dio njega. "Stoga će čovjek ostaviti oca i majku i prionuti uza svoju ženu, i bit će njih dvoje jedno tijelo". Poruka koju je pisac htio reći je duboko jedinstvo između muža i žene. Ako se ova poruka uzme u kontekstu drugih mjesta Sv. pisma, ono ima svoje duboko teološko značenje. Ta prisna i duboka

⁴⁴ *Katekizam Katoličke Crkve*, br. 1605.

⁴⁵ *Isto*, br. 1604.

povezanost muža i žene, služi kao slika prorocima da osvijetle i navijeste spasonosni događaj Saveza između Boga i Izabranog naroda. Iako sam brak ne postaje spasonosni događaj, on ipak postaje simbol tog događaja, tj. saveza Božjega s Izabranim narodom.

Isus je posvetio bračno zajedništvo onih koji su s njim sjedinjeni tako da ga je učinio otajstvenim znakom ljubavi između Otkupitelja i Crkve. Novozavjetne poslanice potiču da ženidba bude “u časti kod svih” i brane je od onih koji je odbacuju kao dobro djelo Boga Stvoritelja. Ženidba kršćana vjernika je uzveličana jer je unesena u otajstvo ljubavi Krista i Crkve. Zato traže da ženidba bude “u Gospodinu” i da bračni život bude vođen u skladu s dostojanstvom “novog stvorenja”, “u Kristu”, odvrćajući kršćane od grijeha pogana. Na temelju “prava koje proistječe iz vjere” i koje ostaje za stalno, Crkve apostolskog doba donose moralne upute i proklamiraju pravne uredbe koje služe življenju ženidbe “po vjeri”, u različitim ljudskim situacijama i uvjetima.⁴⁶

U Starom zavjetu ženidba je kao proročki znak bila okrenuta onome što im treba doći, simbolizirala je jedinstvo Krista i Crkve koje se ostvarilo na Kalvariji. Prema sv. Pavlu svaka je kršćanska ženidba živi i stvarni izraz tog jedinstva Krista i Crkve, koje se temelji na milosti, jer je Krist sam sebe predao za nju, da je posveti, da bude bez ljage, sveta i neporočna (usp. Ef 5, 32-33). Ako je kršćanska ženidba konkretno ostvarenje simbolizma jedinstva Krista i Crkve, onda se i jedinstvo između muža i žene ostvaruje po milosti. Stari zavjet postaje stvarnost u Novom zavjetu, jer je ispunjen. Sakrament ženidbe usavršava naravnu ljubav i potvrđuje nerazrješivo jedinstvo te posvećuje ženidbene drugove, te daruje milost koju je Krist, kao ustanovitelj i usavršitelj sakramenata, zaslužio.⁴⁷

2.3. Sakrament ženidbe i ženidbeni ugovor

Bračni savez, svečano sklopljen u prisutnosti crkvenog službenika i najmanje dva svjedoka, razlikuje se od bilo kojeg građanskog bračnog ugovora. Ovaj sveti savez ne mogu promijeniti ili poništiti po volji dvije ugovorne strane zato što je uključena treća strana, autor ugovora: sam Bog. Prema čisto pravnim pojmovima, ugovori utvrđeni zajedničkim dogovorom dviju strana mogu se izmijeniti ili raskinuti zajedničkim

⁴⁶ Usp. Mateljan, A., Sakramentalnost kršćanske ženidbe: Propozicije Međunarodne teološke komisije i Kristološke teze G. Martelea. *Crkva u svijetu*, 43 (2008.) 4, str. 555.

⁴⁷ Usp. Bulat, N., *Nav. dj.*, str. 316.

dogovorom. Ali u braku su uključene tri strane, a treća strana (Bog) je ta koja odlučuje. Gospodin Isus Krist jasno govori o neopozivosti bračne zajednice kada je rekao: "Što je Bog združio, nitko neka ne rastavlja" i "tko god otpusti svoju ženu i oženi se drugom, čini preljub" (Mk 10, 9.11).

Kristološki pogled na kršćansku ženidbu omogućuje nam da shvatimo zašto Crkva drži da nema pravo razriješiti "tvrdu i izvršenu" ženidbu, odnosno sakramentalni brak sklopljen u Crkvi i tjelesno uspostavljen u samim supružnicima. Doista, takvo zajedništvo života, koje ljudski govoreći definira brak, na svoj način dočarava stvarnost utjelovljenja po kojem Sin Božji postaje jedno s čovječanstvom u tijelu. Obvezujući se na uzajamno darivanje samih sebe bez ostatka, zaručnici izražavaju svoj stvarni prijelaz u bračni život u kojem ljubav postaje što je moguće apsolutnije dijeljenje jedno s drugim. Tako ulaze u onu vrstu ljudskog odnosa kojemu je Krist dao neopozivi smisao i koji je učinio objaviteljskom slikom svoga otajstva. Crkva, dakle, nema vlasti nad tom bračnom zajednicom koja je prešla pod vlast onoga čije otajstvo treba naviještati, a ne isprazniti.

Tko je taj koji će suditi o rastavljivosti i nerastavljivosti, o sklopljenom i nesklopljenom braku? Budući da se radi o sakramentalnom činu za kršćane, postaje jasno da je Crkva ta koja će prosuditi je li postojao pravi brak. Sam vanjski brak ne znači da je sklopljena valjana ženidba jer mogu nedostajati bitni uvjeti. Budući da se ne može sve pravno predvidjeti, uvijek valja neka pitanja, poput predstavlja li brak koji se raspao još uvijek sakrament Isusa Krista, ostaviti konkretnom rješavanju. Ako se apsolutna nerastavljivost temelji na općem dobru, ona se također temelji na bitnim svojstvima ženidbe, koja su podložna ljudskoj prosudbi, stoga je treba uvijek promatrati u konkretnoj situaciji.⁴⁸

Da bi razumijevanje sakramentalnosti ženidbe bilo potpuno važno je imati pred očima učinke sakramenta ženidbe. U njih spadaju ženidbeni vez i sakramentalna milost, dok su dobra ženidbe međusobna ljubav i vjernost, potomstvo i rast u vjeri i crkvenom zajedništvu.⁴⁹ Privolu kojom se supružnici međusobno daju i primaju zapečatio je sam Bog. Iz njihova saveza proizlazi ustanova, potvrđena božanskim zakonom, čak i u očima društva. Savez između supružnika integriran je u Božji savez s čovjekom: "Autentična bračna ljubav zahvaćena je božanskom ljubavlju". Tako je sam Bog uspostavio bračnu

⁴⁸ Usp. Jurčević, M. Biblijsko-teološki temelj nerazrješivosti ženidbe. *Riječki teološki časopis*, 16 (2008.) 1, str. 169.

⁴⁹ Usp. Asis, J. C., *nav. dj.*, str. 10.

vezu na takav način da se brak sklopljen i konzumiran između krštenih osoba nikada ne može razvrgnuti. Ta veza, koja proizlazi iz slobodnog ljudskog čina supružnika i njihovog sklapanja braka, stvarnost je, od sada neopoziva, i rađa savez zajamčen Božjom vjernošću. Crkva čvrsto ispovijeda kako nema vlast to mijenjati i protiviti se tom rasporedu božanske mudrosti.

Zbog svog životnog stanja i reda, kršćanski supružnici imaju svoje posebne darove u Božjem narodu. Milost svojstvena sakramentu ženidbe ima za cilj usavršiti ljubav para i ojačati njihovo neraskidivo jedinstvo. Ovom milošću oni pomažu jedni drugima da postignu svetost u bračnom životu te u primanju i odgoju svoje djece.

Stvoreni smo od Boga u najdubljem dijelu našeg bića kao osobe, društvena bića. A jedno od mjesta gdje je naša društvena egzistencija najizraženija i najintenzivnije proživljena je bračni odnos. Također je važno dodati da se kroz ljubav i zajedništvo postignuto između žene i muža stvara i razvija novi ljudski život. Po tome što je Bog bio s nama u Kristu Isusu, po svemu što je rekao i učinio, postalo je moguće naše spasenje i posvećenje. Božje svjetlo rasvijetlilo je našu tamu. Isusova poruka baca još više svjetla na sakramentalni aspekt kršćanskog braka.⁵⁰

Crkva je definirala sakramentalnu narav ženidbe među krštenim osobama. Sabor u Vienni 1184. godine ženidbu ubraja među sakramente Crkve, osuđujući sve one koji drugačije misle i propovijedaju, negoli misli i uči Crkva. To se odnosilo na katare i albingeze. U ispovijesti vjere koju je Grgur X. predložio Mihajlu Paleologu na Lionskom saboru 1274. g. stoji da "Sveta Rimska Crkva drži i naučava da postoji sedam sakramenata u koje ubraja ženidbu". Na Firentinskom saboru 1439. g. u Dekretu za Armence ženidba je također ubrojena među sedam sakramenata, za koje se kaže, da se bitno razlikuju od sakramenata Staroga zavjeta koji su samo označavali milost, dok sakramenti Novoga zavjeta sadrže i onima koji ih dostojno primaju podjeljuju milost. Konačno je Tridentski sabor izneseni nauk Crkve potvrdio i još bolje učvrstio. O sakramentu ženidbe kaže: "Budući da se ženidba u Evanđeoskom zakonu ističe nad starim ženidbama milošću Kristovom, s pravom su naučavali naši sv. Oci, Sabori i tradicija opće Crkve, da je treba ubrojiti među sakramente Novoga zavjeta". Dekret o sakramentu ženidbe, osuđuje one koji ne priznaju da je ženidba jedan od sedam pravih sakramenata, koje je ustanovio Krist i koji podjeljuju milost. Nabrojani su svi elementi

⁵⁰ Usp. Thomas, D. M., *nav. dj.*, str. 9.

koji se traže za pravi sakrament u našem današnjem smislu. Tako je Crkva stavila pečat na razvoj kršćanske misli o sakramentalnosti ženidbe.⁵¹

Također i dokumenti o ženidbi Hrvatske biskupske konferencije pojašnjavaju bit i narav kršćanske ženidbe. Jedan od takvih dokumenata nosi naziv *Kršćanska ženidba – sakramentalnost ženidbe kršćanskih vjernika*.⁵² U uvodnom dijelu prikazani su suvremeni izazovi koje današnja zapadnjačka civilizacija i kultura stavlja pred kršćane, kada se radi o braku i obitelji. U pitanju su antropološki, sociološki, kulturološki i pravni izazovi. Nakon toga, analizirana je naravna svetost ženidbe gdje je pojašnjeno da se kršćansko poimanje ženidbe, braka i obitelji temelji na kršćanskoj antropologiji koja drži da je dostojanstvo ljudske osobe utemeljeno na samoj ljudskoj naravi koja je apsolutno neodvojiva od postojanja ljudskog bića, te mu stoga pripada od samoga začeca do prirodne smrti. U dokumentu je opisana povezanost ženidbe i Krista, gdje se ukazuje na to da je kršćanska ženidba uključena u rasporedbu spasenja i to na način djelotvornog znaka, tj. sakramenta Božje ljubavi u Isusu Kristu.

Pismo hrvatskih biskupa o obliku sklapanja ženidbe opisuje svetost ženidbene privole i ističe da je ženidba Božja ustanova koju je Bog ustanovio kada je stvarao čovjeka kao društveno biće. Stoga, kada kršćani sklapaju ženidbu, oni ne čine samo ugovor, nego sklapaju savez koji je nalik na biblijski savez između Boga i njegova Izabranog Naroda. Također ističu da bi i Crkva i država trebali voditi brigu o ženidbenoj zajednici, koja je ujedno temeljna zajednica ljudskoga društva. Skupa navode i pravne elemente, dužnosti mladenaca, matičara i crkvenog službenika.⁵³

⁵¹ Usp. Bulat, N., *nav. dj.*, str. 325.

⁵² *Kršćanska ženidba – sakramentalnost ženidbe kršćanskih vjernika*. URL: <https://hbk.hr/krscanska-zenidba-sakramentalnost-zenidbe-krscanskih-vjernika/> (07.09.2022.)

⁵³ *Pismo hrvatskih biskupa o obliku sklapanja ženidbe*. URL: <https://hbk.hr/pismo-hrvatskih-biskupa-o-obliku-sklapanja-zenidbe/> (07.09.2022.)

3. TEČAJEVI PO NAD/BISKUPIJAMA

3.1. Tečajevi po nad/biskupijama

U nastavku rada su pobrojani tečajevi pripreve za brak po pojedinim nad/biskupijama u Republici Hrvatskoj, prema materijalima koje je moguće pronaći na mrežnim stranicama nad/biskupija, te nekih župa u kojima se tečajevi pripreve za brak održavaju. Nažalost nema na svim mrežnim stranicama pojedinih nad/biskupija dovoljno informacija, te ih je moguće naći tek posredno. Osim toga način informiranja nije ujednačen. Negdje se radi o opširnijim sadržajima a negdje tek o osnovnim uputama gdje se i kada održava tečaj pripreve za brak.

3.1.1. Zagrebačka metropolija

1) Zagrebačka nadbiskupija

Kada je riječ o tečajevima pripreve za brak u Zagrebačkoj nadbiskupiji, važno je istaknuti da u njima sudjeluju stručnjaci (svećenik, psiholog, liječnik, instruktori prirodnog planiranja obitelji), koji u ime Crkve govore o temama braka i obitelji, u skladu s crkvenim naukom i na temelju svog osobnog kršćanskog, vjerničkog iskustva. Zaručnici se kroz određeno vrijeme (obično četiri do pet susreta, navečer ili vikendom) poučavaju o teološkim, antropološkim, psihološkim, pedagoškim, pravnim i medicinskim temama i temama vezanim uz brak i obitelj. Iz Ureda za pastoral obitelji Zagrebačke nadbiskupije ističu da će zaručnici naučiti nešto više o sljedećim temama:⁵⁴

- O Božjem i crkvenom naumu o braku i obitelji, osobito o braku kao trajnom sakramentu;
- liturgijskoj pripravi za sam čin vjenčanja (znakovi: prsten, križ, pružene ruke, blagoslov i sadržaj: značenje saveza, euharistija, pomirenje, bračna duhovnost, molitve);
- pravnom pogledu na crkveni brak;
- ljubavi kao važnoj životnoj odrednici (proces sazrijevanja ljubavi, znakovi zrele ljubavi);
- muško-ženskim različitostima i komplementarnostima;
- dostojanstvu žene, muškarca i djeteta (obitelj);
- otvorenosti životu (djeca) i prirodnom planiranju obitelji (bračna spolnost bez kontracepcije);

⁵⁴ Ured za pastoral obitelji Zagrebačke nadbiskupije. *O zaručničkim tečajevima*. URL: <http://obitelj.zg-nadbiskupija.hr/clanci/pregled/o-zarucnickim-tecajevima/17> (05.09.2022.)

- crkvenoj i društvenoj dimenziji braka i obitelji;
- iskustvu i svjedočanstvu bračnog para.

Od pastoralne godine 2014./2015. uvodi se sustav Središnjeg elektroničkog prijavljivanja zaručnika, gdje će se svi zaručnici (iz Zagrebačke nadbiskupije) prijavljivati na zaručnički tečaj online na jednom mjestu. Zaručnici mogu birati zaručnički tečaj prema mjestu gdje će pohađati tečaj i prema datumu (mjesecu) kada će ga pohađati. Svaka župa u kojoj se održava tečaj ima određenu kvotu koliko zaručničkih parova može primiti. Ako je kvota već popunjena, treba potražiti drugo vrijeme i/ili mjesto. Preporuka je da zaručnici nekoliko mjeseci prije vjenčanja pohađaju zaručnički tečaj.⁵⁵

2) Varaždinska biskupija

U Varaždinskoj biskupiji tečaj pripreme za brak održava se četiri dana u trajanju od po dva sata. Zaručnički tečaj vode: dva bračna para, učitelji metoda prirodnog planiranja obitelji, psiholog i svećenik. Bračnim i obiteljskim temama pristupa se na interdisciplinarni način te ih se nastoji obuhvatiti i objasniti s različitih aspekata: biblijsko-teološkog, medicinskog, psihološko-pedagoškog, duhovnog te kroz svjedočanstva bračnih parova koji to pokušavaju živjeti u svjetlu vjere kroz određeni broj godina. Tečaj se odvija na sljedeći način:⁵⁶

- Prvog dana tečaja svećenik govori o kršćanskom poimanju ženidbe (braka), o Božjem planu o braku i obitelji, o vlastitostima i karakteristikama kršćanskoga braka, o ljubavi koja je Božji dar i temelj braka.
 - Drugog dana tečaja podučavatelji metoda prirodnog planiranja obitelji govore o medicinskim aspektima bračne tematike, a psiholog o važnosti bračne komunikacije, o nadopunjavanju u različitosti.
 - Trećeg dana jedan bračni par govori o bračnom odnosu u njegovim fazama od zaljubljenosti preko razočaranja do zrele i odgovorne ljubavi.
 - Četvrtog dana tečaja svećenik i jedan bračni par govore o odgovornom roditeljstvu, o kršćanskom odgoju djece koji je velika i teška zadaća za svakog roditelja, o obiteljskom životu.
- Od početka COVID 19 pandemije, tečajevi se održavaju u online obliku.⁵⁷

⁵⁵ Isto.

⁵⁶ Usp. *Za brak se treba pripremiti...* URL: <https://obitelj.biskupija-varazdinska.hr/zarucnici/zarucnicki-tecaj/209> (05.09.2022.)

⁵⁷ *Zaručnički tečajevi on line.* URL: <https://obitelj.biskupija-varazdinska.hr/naslovna/zarucnicki-tecavevi-on-line/528> (05.09.2022.)

3) Sisačka biskupija

Ovisno o gradu i mjestu održavanja, tečajevi traju od 3 do 5 dana po dva sata.⁵⁸ Prijave za zaručničke tečajeve u Sisačkoj biskupiji se vrše putem e-maila.⁵⁹ Kako se vrijeme zaručničkih tečajeva razlikuje od župe do župe, u nastavku je dat kratak uvid u četverodnevni tečaj koji zaručnici polaze u Sisačkoj biskupiji:

- Svećenik govori o kršćanskom pojmu braka, o Božjem planu za brak i obitelj, o karakteristikama kršćanskog braka, o ljubavi koja je Božji dar i temelj braka.
- Liječnik govori o medicinskim aspektima braka: fiziologiji i anatomiji muškarca i žene, metodama prirodnog planiranja obitelji, zlouporabama i preokretima ljudske seksualnosti te promicanju kulture života.
- Psiholog i bračni par govore o psihologiji bračnog para, o jedinstvu u različitosti (međusobnom nadopunjavanju), o pravilima komunikacije u braku, o rješavanju sukoba i odnosu prema roditeljima.
- Svećenik i bračni par govore o odgovornom roditeljstvu, o kršćanskom odgoju djece, što je velika i teška zadaća svakog roditelja, o obiteljskom životu.

4) Bjelovarsko-križevačka biskupija

Tečaj pripreme za brak u Bjelovarsko-križevačkoj biskupiji održava se kroz četiri dana predavanja. U sklopu tečaja temama braka i obitelji pristupa se na interdisciplinarnan način, nastoji se obuhvatiti i prikazati s različitih aspekata – od biblijsko-teološkog, medicinskog, psihološko-pedagoškog do duhovnog te kroz svjedočanstvo bračnih parova. Tijekom tečaja zaručnike nastoji pripremiti za crkveni brak župnik, liječnik, bračni par koji govori o svojim iskustvima te psihijatar koji također daje brojne savjete.⁶⁰

3.1.2. Riječka metropolija

1) Riječka nadbiskupija

U vrijeme pandemije Covida-19 i svih preventivnih mjera, Ured za obitelj Riječke nadbiskupije organizirao je online program Pripreme za brak. Na tečaj se moguće prijaviti

⁵⁸ *Kako funkcionira zaručnički tečaj.* URL: <https://siscia.hr/kako-funkcionira-zarucnicki-tecaj1/> (05.09.2022.)

⁵⁹ *Zaručnički tečaj za 2022. godinu.* URL: <https://biskupija-sisak.hr/najava/zarucnicki-tecaj-za-2022-godinu/> (05.09.2022.)

⁶⁰ *Zaručnički tečaj – Priprema za crkveno vjenčanje.* URL: <https://bjelovarac.hr/najnovije/zarucnicki-tecaj-priprema-za-crkveno-vjencanje/> (05.09.2022.)

putem online prijavnice. Priprava za brak se organizira kroz osam večeri i tom prilikom se drže predavanja i radionice o sljedećim temama.⁶¹

- Osnovne odrednice kršćanskog braka - teološko-antropološki vid
- Očekivanja od bračnog života - rad u grupi
- Prirodno planiranje obitelji i Tajni život nerođenog djeteta - medicinski vid
- Ljubav u braku i obitelji - rad u grupi
- Sakramentalnost ženidbe - teološko-pastoralni vid
- Razgovor u braku i obitelji - rad u grupi
- Brak u kršćanstvu - crkveno-pravni vid
- Vjerom prihvaćen brak - rad u grupi

2) Krčka biskupija

Tečaj priprave za brak s područja otoka Krka je ustrojen tako da se kroz tri uzastopna vikenda kroz susrete i predavanja različitih predavača s područja teologije, psihologije, pedagogije i medicine, zaručnici upoznaju s različitim temama vezanim uz život u braku. Tečajevi priprave za brak u krčkoj biskupiji imaju dugu tradiciju, budući da je prvi takav održan 1972. godine. Slični se tečajevi održavaju i na ostalim otocima biskupije.⁶²

3) Gospićko-senjska biskupija

Kroz tečaj priprave za brak u Gospiću predstavlja se pravni aspekt kršćanskog braka, te se ističu preduvjeti za valjanost braka. Govori se o općim načelima ženidbe, definiciji kršćanske ženidbe, oblicima ženidbe, shvaćanju ženidbe kao sakramenta i bitnim svojstvima ženidbe. Zatim se objašnjava važnost kanonske ženidbene privole bez koje se ne može sklopiti valjano sklopljena ženidba. Također je važno sagledati probleme u braku, tj. smetnje i zabrane koje osobu mogu učiniti nesposobnom za sklapanje valjanog braka. Zaručnicima se objašnjavaju učinci braka i njegovo jačanje, kao i pojam raspada bračne veze. S obzirom na psihološke razlike, koje je važno znati, danas se sve više uviđa koliko je veliko bogatstvo poznavanje psiholoških razlika između muškaraca i žena. Ako

⁶¹ *Priprema za brak za zaručnike i mlade bračne parove.* URL: <https://www.mojaobitelj.net/hr/priprema-za-brak-za-zarucnike-i-mlade-bracne-parove/3/2> (05.09.2022.)

⁶² *Tečajevi priprave za brak na otoku Krku.* URL: <https://ika.hkm.hr/novosti/tecajevi-priprave-za-brak-na-otoku-krku/> (05.09.2022.)

to dobro znaju, to je nešto što ih neće dovesti do nesporazuma, već naprotiv, privući će više supružnika, jer privlačnost je u različitosti, a to traje cijeli život.⁶³

4) Porečko-pulska biskupija

Porečko-pulska biskupija nastoji temu braka i obitelji prikazati s različitih aspekata: biblijsko-teološkog, medicinskog, psihološko-pedagoškog, duhovnog te kroz svjedočanstva bračnih parova koji tu stvarnost pokušavaju živjeti u svjetlu vjere na određeni broj godina.⁶⁴

3.1.3.) Splitsko-makarska metropolija

1) Splitsko-makarska nadbiskupija

U Splitsko-makarskoj nadbiskupiji zaručnici trebaju izabrati jedan od ponuđenih termina, te doći na sve susrete i aktivno sudjelovati. Na kraju tečaja dobivaju potvrdu koju trebaju donijeti u župu na obred vjenčanja.⁶⁵ Kandidati se sami prijavljuju, ili ih šalju župnici kod kojih će se vjenčati mladenci. Budući da se tečaj obično održava od nedjelje do četvrtka navečer (negdje je to u tri uzastopna vikenda po dva predavanja subotom i nedjeljom) - svi kandidati se prvo upisuju u knjigu polaznika. Tijekom pet ili šest uzastopnih večeri obrađuju se sljedeće teme:⁶⁶

- Ženidba je sakrament
- Psihopedagoški aspekti braka i obitelji
- Medicinski vid braka
- Svjedočanstvo bračnog para
- Moralni vid braka
- Crkveno pravo o ženidbi i braku

Također, osim u Splitu i Solinu gdje se tečajevi održavaju skoro svakoga mjeseca, po nekoliko puta godišnje zaručnički tečajevi se održavaju u Sinju, Makarskoj, Imotskom i Metkoviću.

⁶³ Tečaj pripreme za brak u Gospiću. URL: <https://ika.hkm.hr/novosti/tecaj-pripreme-za-brak-u-gospicu/> (05.09.2022.)

⁶⁴ Zaručnički tečajevi u Porečkoj i Pulskoj biskupiji. URL: <https://www.biskupija-porecko-pulska.hr/zarucnicki-tecajevi.html> (05.09.2022.)

⁶⁵ Župa sv. Petar. *Prijava na zaručnički tečaj*. URL: <https://zupasvpetarsplit.hr/zarucnicki-tecaj/> (05.09.2022.)

⁶⁶ Čorić, J., *nav. dj.*, str. 45.

2) Dubrovačka biskupija

U Pastoralnom centru župe sv. Petra na Boninovu održavaju se susreti pripreve za ženidbu. Jedan turnus uključuje šest susreta.⁶⁷ Na tečajevima se govori o sljedećim temama:⁶⁸

- Uvod u cjelokupni tečaj i ciljevima tečaja.
- O sakramentima, s posebnim naglaskom na sakrament ženidbe.
- Uvjeti za valjanost braka.
- Prirodno planiranje obitelji i Billingsova metoda nasuprot umjetnim kontracepcijskim sredstvima.
- Različitost muškarca i žene, zaljubljenosti i ljubavi.
- Svjedočenja bračnih parova o svom bračnom zajedništvu iz svakodnevnog života

3) Hvarska biskupija

Na tečajevima u Hvarskoj biskupiji, koji se održavaju na Braču i na Hvaru, govori se o razlici između zaljubljenosti i ljubavi, percepciji braka i očekivanjima u braku, medijskoj percepciji braka i djece, majčinstvu kao pozivu, razlici u komunikaciji između muškaraca i žena, učinkovitoj komunikaciji s djecom, o ubojitim navikama koje uništavaju brak i o navikama brige koje pomažu u izgradnji boljih odnosa u braku te o ljubavi i vjeri kao temeljnim potencijalima u prevladavanju bračnih kriza.⁶⁹

4.) Šibenska biskupija

Mladenci u Šibenskoj biskupiji, koji se žele vjenčati u crkvi, moraju se prijaviti u župnom uredu najmanje dva mjeseca prije vjenčanja jer moraju obaviti pripreme za zaruke. U ordinarijatu dobivaju sve potrebne informacije za kršćanski sakrament ženidbe.

⁶⁷ Župa Velike Gospe Dubrovnik. *Vjenčanje*. URL: <https://katedraladubrovnik.hr/vjencanje/> (05.09.2022.)

⁶⁸ *Tečaj pripreve za brak*. URL: https://www.dubrovačka-biskupija.hr/portal/index.php?option=com_k2&view=item&id=1043:te%C4%8Daj-pripreve-za-brak&Itemid=466 (05.09.2022.)

⁶⁹ *Susret svećenika Hvarškoga i Viškoga dekanata*. URL: <https://ika.hkm.hr/novosti/susret-svecenika-hvarskog-a-i-viskoga-dekanata/> (05.09.2022.)

Za područje gradskih župa tečaj pripreve za ženidbu održava se u Župi Srca Isusova na Baldekinu.⁷⁰

3.1.4.) Đakovačko-osječka metropolija

1) Đakovačko-osječka nadbiskupija

Predavanja se održavaju na više mjesta u nadbiskupiji. Na tečajevima je predviđeno da se obrade sljedeće teme:⁷¹

- Izvor i razvoj ljubavi. Pravila dijaloga. Motivi izbora bračnog duga. Osobno i zajedničko iskustvo bračnog para.
- Živjeti zajedno različiti. Komunikacija u braku. Psihologija bračnog života. Osobno i zajedničko iskustvo bračnog para.
- Prirodne metode planiranja obitelji. Naličje kontracepcije. Perinatalni život i odgoj djeteta.
- Božji poziv – biti odgovorni roditelji. Osobno i zajedničko iskustvo bračnog para.
- Božji plan o braku i obitelji: Sakramentalnost ženidbe. Obitelj i župna zajednica.
- Vjera temelj braka i obitelji. Kršćanski odgoj djece. Pravna dimenzija kršćanske sakramentalne ženidbe. Administrativni postupak.

2) Požeška biskupija

Tečajevi pripreve za brak traju pet dana u Požeškoj biskupiji. Povjerenstvo za pastoral obitelji priredilo je i cjelovite materijale za tečaj pripreve za brak.⁷² Supružnici bi prvo trebali prepoznati da oni nisu gospodari braka, već da brak upravlja njima. Nakon duhovno-antropološkog aspekta braka i temeljnog značenja čovjeka i braka, govori se o ljubavi, od razvoja ljubavi do izjave ljubavi. Treći dan tečaja govori o psihološkom i sociološkom aspektu braka, dok se četvrti dan izlaže o medicinskom aspektu braka i seksualnosti u braku. Tečaj završava svjedočanstvom bračnog para, temom iz obiteljskog života i izlaganjem o pravnim aspektima braka. Čovjek je prije svega duh, a kao biće duhovne razine vlada svijetom i može promijeniti svaku situaciju. Snaga braka i obitelji je u tome što je čovjek duh, odnosno duhovno biće stalno povezano sa Svevišnjim. Taj

⁷⁰ Ćurčija, N., (2010.), Sveta nediljica. *Glasiilo Župe Bezgrješnoga Začeca*, 5(2), str. 12.

⁷¹ Župa Bezgrešnog začeca BDM. *Predmet: Raspored održavanja Tečaja pripreve za ženidbu - obavijest predavačima*. URL: <https://www.zupa-belisce.com/wp-content/uploads/2018/01/TE%C4%8CAJ-VELJA%C4%8CA-2018..pdf> (05.09.2022.)

⁷² Usp. *Brak i obitelj po Božjem naumu. Tečaj pripreve za brak*, Požega: Biskupski organarijat (2004.).

kontakt sa Svevišnjim se uspostavlja svakodnevnom molitvom bez koje nema uspješnog odgoja supružnika ili djece. Sadržaj tečaja je sljedeći:

- Duhovno antropološki vid braka; Temeljni smisao čovjeka i braka; čovjek kao muško i žensko.
- Razvoj ljubavi; Objavljena ljubav; Važna pitanja.
- Psihologija u pripravi za brak; Sociološki vid braka
- Medicinski vid braka; Spolnost u braku; Promicanje života
- Svjedočenja bračnih parova o bračnom životu; Pravni vid braka

3.1.5. Zadarska nadbiskupija

Zaručnici se prvo trebaju javiti svom župniku koji će ih uputiti na tečaj. Tečaj se održava u Pastoralnom centru Župe Bezgrješnog Začeca BDM, Zadar-Puntamika.⁷³ Željko Klarić, OFM Conv., organizira novi program pripreme za sakrament ženidbe koji je započeo 13. veljače 2022., a održava se putem platforme Google Meet. U sklopu pripreme za brak održava se sedam susreta:⁷⁴

- Uvod: Zaljubljenost i ljubav
- Naučiti kršćanski ljubiti
- Božji plan s čovjekom
- Izbor osobe i zaručke
- Savez i posebnost sakramenta ženidbe
- Sakrament ženidbe po kanonskom pravu
- Slavlje sakramenta ženidbe

3.2. Materijali pripreme za brak u Splitsko-makarskoj nadbiskupiji

Dok su temeljni sadržaji općenito slični u svim biskupijama, njihov format i trajanje uvelike variraju. U nekim biskupijama održava se manji broj susreta, uglavnom predavačkog tipa, a u nekima je veći broj susreta na kojima su zastupljene i radionice. Uglavnom se kao materijal koriste knjiga i radna bilježnica. U cilju daljnjeg usavršavanja redovito se provodi evaluacija koja je uglavnom vrlo pozitivno intonirana, a program pripreme za brak prati i program praćenja mladih bračnih parova.⁷⁵

⁷³ Zadarska nadbiskupija. *Zaručnički tečaj*. URL: https://www.zadarskanadbiskupija.hr/?page_id=9619 (05.09.2022.)

⁷⁴ Novi „online“ program „Priprema za brak“. URL: <https://ika.hkm.hr/novosti/novi-online-program-priprema-za-brak/> (05.09.2022.)

⁷⁵ Usp. Blašković, V., Frković, Ž. Modeli i iskustva u pripravi za brak. *Pastoral braka i obitelji s posebnim osvrtom na pastoral zaručništva*. Zagreb: Nadbiskupijski pastoralni institut, str. 27.

Ipak, malo je radnih materijala za predbračni tečaj. U knjižici *Kršćanska ženidba: Zašto se vjenčati u Crkvi?*, kojoj je nakladnik Splitsko-makarska nadbiskupija, tumači se čovjek kao biće ljubavi i Crkva kao zajedništvo ljubavi. Autor ističe da je za ispravno razumijevanje sakramenta ženidbe potrebno “poći od naravi ljudske osobe kao Božjeg stvorenja (i grešnika) koji se ostvaruje u ljubavi, te od ljudskoga zajedništva kojemu je norma Kristov zakon ljubavi, što ga prenosi i svjedoči Crkva”.⁷⁶ Tako među samim zaručnicima nastaje novi odnos, ženidbeni vez, koji ih čini supružnicima. Prema tom novom stanju života dobivaju određena prava i dužnosti kako u ljudskoj zajednici (društvu, državi) tako i u Crkvi. Trajnost ženidbene veze temelji se na slobodnoj odluci, slobodnom izvoru i njegovom očitovanju, koji bi trebali poštujvati i ljudi, kao što to poštuje i sam Bog.⁷⁷

Jedan kršćanski bračni par, zauzet u obiteljskom pastoralu, priredio je radne bilježnice, posebno za zaručnika i posebno za zaručnicu, pod nazivom “Zaručnički SpomenDar”.⁷⁸ U prvom dijelu bilježnice su korisni savjeti koji se proučavaju i na predavanjima, kao što su savjeti o tome što žena treba znati o mužu i što muž treba znati o ženi. Također kroz bilježnicu slijedi, procjena osobne ličnosti kroz malo zabave obzirom da je dobro znati kakvog ste temperamenta (i kakav temperament ima zaručnik) kako bi sebi na vrijeme mogli posvijestiti i loše strane svog karaktera. Pritom se izdvajaju “sangvinik” (omiljena osobnost), “melankolik” (savršena osobnost), “kolerik” (snažna osobnost) i “flegmatik” (smirena osobnost). Žene trebaju podcrtati one stvari za koje misle da se odnose na njihovog zaručnika, a zaokružiti ono što se odnosi na njih. Muškarci također trebaju napraviti ovu vježbu na isti način, a potom razgovarati jedni s drugima. Ovo je samo jedna od mnogih zanimljivih vježbi koje nudi ova bilježnica.

U radnoj bilježnici se opisuje i što najviše roditelji mogu učiniti za svoje dijete tijekom njegovog odgoja. Naime, ističe se da su pravi roditelji oni koji se ne boje pokazati djeci i negativne strane vlastite osobnosti, kako bi ih dijete moglo nadići, ne imitirati. Roditelj treba biti samo poticaj djetetu, a njemu dopustiti da se sam razvije u onome u čemu je najbolje. Parovi se uče da rade samo ono na što se njihova djeca biti ponosni. Za

⁷⁶ Mateljan, A. *Kršćanska ženidba: Zašto se vjenčati u Crkvi?* Split: Ured za pastoral obitelji Splitsko-makarske nadbiskupije, (2020.) str. 15.

⁷⁷ *Isto.*, str. 18.

⁷⁸ Vrlić, M., Vrlić, B. (2006.). *Radna bilježnica: Zaručnički SpomenDar*. Split: Hrvatska zajednica bračnih susreta (HZBS).

potpun emocionalni razvoj djeci je potrebno živjeti u pozitivnom ozračju svojih roditelja, baka i djedova, teta, ujaka i stričeva i njihovih rođaka i rodica.⁷⁹

Uz to autori daju savjete kako prebroditi bračne krize. Kada upadnu u duboku krizu, mnogi parovi postavljaju pitanja: kako se to moglo dogoditi, kada je sve krenulo krivim putem i sl. Zato je odmah, kada se osjeti da se odnosi počinju hladiti, potrebno zvoniti na uzbunu i ne dozvoliti da se taj trend nastavi. Potrebno je zapamtiti da je samo u pitanju teški prijelazni period početka sazrijevanja bračnih odnosa kojeg prolaze gotovo svi brakovi. Savjetuje se da svakako treba izdržati i ne pokušati pomišljati na rastavu, jer se time zadaje teški udarac onima koji su nevini: svojoj djeci. Oni podjednako vole i oca i majku i strašno pate kada osjete njihovu neslogu i međusobnu podjelu.⁸⁰

Na stranicama Katehetskog ureda Splitsko-makarske nadbiskupije moguće je pronaći poučne materijale koji se odnose na bračni život i sretan brak. Jedan od takvih materijala je napisala Ružica Maleš pod nazivom “Dostojanstvo ljudskog tijela i bračna čistoća”.⁸¹ Ciljevi ovog materijala su usvojiti sadržaj i opseg šeste i devete Božje zapovijedi, kritički analizirati najučestalije zlouporabe na području ljudske spolnosti, prihvatiti i shvaćati spolnost kao Božji dar, a svoje tijelo kao hram Duha Svetoga i zauzeti stav poštovanja vlastite i tuđe spolnosti kao dara i odgovonog življenja.

Pored ovog materijala, može se izdvojiti i predivna priča Bruna Ferrera koja govori o tajni sretnog braka. Radi se o bračnom paru koji slavi pedesetu godišnjicu braka. Par je bio presretan, okružen djecom i unucima. Starac je na čas zatvorio oči, a onda pretražio stare uspomene i kroz njih ujedno ispričao u čemu se krije tajna sretnog braka. Cijela ta priča posložena je u prezentaciji koja se može pronaći na mrežnim stranicama Katehetskog ureda Splitsko-makarske nadbiskupije.⁸²

Tu je i materijal vjeroučitelja Nikole Milanovića pod nazivom “Život u obitelji”.⁸³ Cilj ovog poučnog materijala je ukazati na kompleksnost dinamike koju živi suvremena obitelj. Kroz različite aspekte ukazuje se na iznimnu važnost koju ima obitelj, s posebnim

⁷⁹ Isto., str. 42.

⁸⁰ Isto., str. 65.

⁸¹ Maleš, R. *Dostojanstvo ljudskog tijela i bračna čistoća*. URL: <https://www.katehetski-nadbiskupija-split.net/zupna-kateheza/kateheze-za-mlade/2579-dostojanstvo-ljudskog-tijela-i-bracna-cistoca> (06.09.2022.)

⁸² Ferrero, B. *Tajna sretnog braka*. URL: <https://www.katehetski-nadbiskupija-split.net/nastavni-materijali-2/prezentacije/misli-za-dusu/2609-tajna-sretnog-braka-pps> (06.09.2022.)

⁸³ Milanović, N. *Život u obitelji*. URL: <https://www.katehetski-nadbiskupija-split.net/zupna-kateheza/kateheze-za-mlade/1260-obitelj> (06.09.2022.)

osvrtom na ljubav kao temelj, kako čovjeka tako i obiteljske zajednice. Također, budi se osjećaj za prevladavanje obiteljskih problema i nesporazuma.

ZAKLJUČAK

Cilj ovog rada bio je analizirati na koji način funkcioniraju tečajji pripreve za brak, te kroz koje faze pripreve za brak budući supružnici trebaju proći. Priprava za brak u svojem sadržaju treba naglašavati kako se sretan, plodan i zadovoljan život u braku može ostvariti uz uvjet da su zaručnici koji ulaze u brak zrele i samostalne osobe. Takve osobe u braku neće tražiti utočište kako bi zaliječili svoje duševne rane niti će stvarati obitelj kako bi pobjegle od svojih dosadašnjih obitelji. Naprotiv, oni će ući u brak kako bi gradili svoju obitelj na pozitivnim vrijednostima, nesebičnoj ljubavi koja se daje i prima. Faze pripreve za brak kroz koje budući supružnici trebaju proći uključuju: dalju, bližu i neposrednu pripravu.

Dalja priprava počinje u ranom obiteljskom odgoju uz suradnju institucija koje podupiru obitelj u odgojnoj zadaći (škole, župe, udruge). Bliža priprava je katehetski proces koji se provodi u župi. U ovoj fazi treba podržati i ojačati vjeru onih koji se pripremaju za brak. Konačno, neposredna priprava započinje, u trenutku određenom kanonskim pravom, susretom sa župnikom i uključuje različite oblike sudjelovanja zaručnika u pripravi za brak i obiteljski život.

Jedan od ciljeva rada bio je i uvid u pitanje o sakramentalnosti ženidbe kako bi se što bolje shvatio njen značaj. Naime, ženidba je sakrament kojim se supružnici posvećuju za određeno poslanje u izgradnji Crkve kroz međusobnu ljubav i ljubav prema djeci koju se obvezuju odgajati u kršćanskom duhu. Sakrament daje milost za ostvarenje tog poslanja. Ovaj sakrament, viđen kao znak ljubavi Krista i Crkve, uspostavlja trajnu i isključivu vezu između supružnika, koju je Bog zapečatio.

U trećem dijelu iznesen je oblik i sadržaj predbračnih tečajeva u svim nad/biskupijama u Hrvatskoj. Uočljivo je da se tečajevi redovito održavaju i da imaju sličan sadržaj, iako nisu svugdje u jednakom trajanju. Sama tema sakramentalnosti ženidbe redovito obuhvaća jedno predavanje, od njih desetak i više. Prevladava pastoralni, psihološki i medicinski vid, a samo u nekim nad/biskupijama se nastoji da se u tečaj uključe i radionice. Za kraj, pružen je uvid u pisane materijale pripreve za brak koji su u ponudi predavačima i sudionicima tečaja pripreve za braku Splitsko-makarskoj nadbiskupiji.

LITERATURA

Katekizam Katoličke Crkve, Zagreb: Glas Koncila, 1992.

Zakonik kanonskoga prava: Zagreb, Glas Koncila, 1988.

Pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu *Gaudium et spes, Dokumenti Drugog vatikanskog koncila*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 1986.

Knjige i članci

1. Aračić, P., Teškoće u predženidbenom pastoralu. *Bogoslovska smotra*, 69 (1999.) 2-3, str. 425-458.
2. Asis, J. C., *The Sacrament of Marriage*. Philippines: Knights of Columbus Fraternal Association of the Philippines, 2010.
3. Blašković, V., Frković, Ž., Modeli i iskustva u pripravi za brak. *Pastoral braka i obitelji s posebnim osvrtom na pastoral zaručništva*. Zagreb: Nadbiskupijski pastoralni institut, 2015., 27-32.
4. Boljat, L., Šalković, J., Kanonski-pravni aspekti priprave za ženidbu i prevencija ništavosti. *Bogoslovska smotra*, 85 (2015.) 3, 813-840.
5. *Brak i obitelj po Božjem naumu. Tečaj priprave za brak*, Požega: Biskupski ordinarijat, 2004.
6. Bulat, N., Sakramentalnost kršćanske ženidbe. *Crkva u svijetu*, 17 (1982.) 4, 312-326.
7. Čorić, J., Zaručnički tečajevi u gradu Splitu. *Crkva u svijetu*, 39 (2004.) 1, 40-61.
8. Hill, B. R., Marriage as a sacrament: a theology in transition. *Melita Theologica*, 42 (1991.) 1, 42-60.
9. Hrvatska biskupska konferencija. *Direktorij za pastoral sakramenata u župnoj zajednici*. Zagreb: Glas Koncila, 2008.
10. Hrvatska biskupska konferencija, *Biti obitelj u obitelji Crkve*, Zagreb: HBK, 2012.
11. Ivan Pavao II., *Familiaris Consortio – Obiteljska zajednica*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 2002.
12. Ivan Pavao II., *Ljudska spolnost: Istina i značenje*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 1997.
13. Jurčević, M., Biblijsko-teološki temelj nerazrješivosti ženidbe. *Riječki teološki časopis*, 16 (2008.) 1, 159-178.
14. Mateljan, A., *O sakramentima*. Split: Crkva u svijetu, 2017.

15. Mateljan, A., Sakramentalnost kršćanske ženidbe: Propozicije Međunarodne teološke komisije i Kristološke teze G. Martelea. *Crkva u svijetu*, 43 (2008.) 4, 550-573.
16. Mateljan, A., *Kršćanska ženidba: Zašto se vjenčati u Crkvi?* Split: Ured za pastoral obitelji Splitsko-makarske nadbiskupije, 2020.
17. Papa Franjo. *Amoris Laetitia – Radost ljubavi*. Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 2016.
18. Šimunović, J., Priježenidbeni pastoral – bliža priprava u mjesnoj crkvi. *Obnovljeni život: časopis za filozofiju i religijske znanosti*, 63 (2008.) 4, 457-481.
19. Thomas, D. M., What makes marriage a sacrament? *Christian Marriage: The New Challenge*. Collegeville: Liturgical Press, 2007., 4-13.
20. Vrlić, M., Vrlić, B., *Radna bilježnica: Zaručnički SpomenDar*. Split: Hrvatska zajednica bračnih susreta (HZBS), 2006.
21. Žužek, M., Zaručnički tečajevi koje budućnost traži. *Obnovljeni Život: časopis za filozofiju i religijske znanosti*, 32 (1977.) 6, 517-531.

Materijali na mrežnim stranicama:

22. Ajp, A. T., *The Importance of Marriage Preparation*. URL: <https://bit.ly/3xBHGD0> (15.06.2022.)
23. *Zaručnički tečaj – Priprema za crkveno vjenčanje*. URL: <https://bjelovarac.hr/najnovije/zarucnicki-tecaj-priprema-za-crkveno-vjencanje/> (05.09.2022.)
24. *Pismo hrvatskih biskupa o obliku sklapanja ženidbe*. URL: <https://hbk.hr/pismo-hrvatskih-biskupa-o-obliku-sklapanja-zenidbe/> (07.09.2022.)
25. Dubrovačka biskupija. *Tečaj priprave za brak*. URL: https://www.dubrovačka-biskupija.hr/portal/index.php?option=com_k2&view=item&id=1043:te%C4%8Daj-priprave-za-brak&Itemid=466 (05.09.2022.)
26. Ferrero, B., *Tajna sretnog braka*. URL: <https://www.katehetski-nadbiskupija-split.net/nastavni-materijali-2/prezentacije/misli-za-dusu/2609-tajna-sretnog-braka-pps> (06.09.2022.)
27. Novi „online program „Priprema za brak“. URL: <https://ika.hkm.hr/novosti/novi-online-program-priprema-za-brak/> (05.09.2022.)
28. *Tečajevi priprave za brak na otoku Krku*. URL: <https://ika.hkm.hr/novosti/tecajevi-priprave-za-brak-na-otoku-krku/> (05.09.2022.)
29. *Tečaj priprave za brak u Gospiću*. URL: <https://ika.hkm.hr/novosti/tecaj-priprave-za-brak-u-gospicu/> (05.09.2022.)
30. *Susret svećenika Hvarškoga i Viškoga dekanata*. URL: <https://ika.hkm.hr/novosti/susret-svecenika-hvarskog-i-viskoga-dekanata/> (05.09.2022.)

31. *Požega: Predstavljena knjiga „Brak i obitelj po Božjem naumu“*. URL: <https://ika.hkm.hr/novosti/pozega-predstavljena-knjiga-brak-i-obitelj-po-bozjem-naumu/> (05.09.2022.)
32. Maleš, R., *Dostojanstvo ljudskog tijela i bračna čistoća*. URL: <https://www.katehetski-nadbiskupija-split.net/zupna-kateheza/kateheze-za-mlade/2579-dostojanstvo-ljudskog-tijela-i-bracna-cistoca> (06.09.2022.)
33. Martos, J., *The Sacramentality of Marriage*. San Antonio, Texas: Incarnate World College. URL: https://www.academia.edu/36566452/The_Sacramentality_of_Marriage (13.06.2022.)
34. Milanović, N., *Život u obitelji*. URL: <https://www.katehetski-nadbiskupija-split.net/zupna-kateheza/kateheze-za-mlade/1260-obitelj> (06.09.2022.)
35. *Kršćanska ženidba – sakramentalnost ženidbe kršćanskih vjernika*. URL: <https://hbk.hr/krscanska-zenidba-sakramentalnost-zenidbe-krscanskih-vjernika/> (07.09.2022.)
36. Porečka i Pulska biskupija. *Zaručnički tečajevi u Porečkoj i Pulskoj biskupiji*. URL: <https://www.biskupija-porecko-pulska.hr/zarucnicki-tecayevi.html> (05.09.2022.)
37. Pyžlak, G. *Preparation for Marriage and Family Life*. URL: <https://bit.ly/3mSK8An> (15.06.2022.)
38. Ured za obitelj Riječke nabiskupije. *Online program Pripreme za brak*. URL: https://www.mojaobitelj.net/hr/online_program_pripreme_za_brak/50/2 (05.09.2022.)
39. Ured za obitelj Riječke nadbiskupije. *Priprema za brak za zaručnike i mlade bračne parove*. URL: https://www.mojaobitelj.net/hr/priprema_za_brak_za_zarucnike_i_mlade_bracne_parove/3/2 (05.09.2022.)
40. Ured za pastoral obitelji Zagrebačke nadbiskupije. *O zaručničkim tečajevima*. URL: <http://obitelj.zg-nadbiskupija.hr/clanci/pregled/o-zarucnickim-tecayevima/17> (05.09.2022.)
41. Sisačka biskupija. *Zaručnički tečaj za 2022. godinu*. URL: <https://biskupija-sisak.hr/najava/zarucnicki-tecay-za-2022-godinu/> (05.09.2022.)
42. *Kako funkcionira zaručnički tečaj*. URL: <https://siscia.hr/kako-funkcionira-zarucnicki-tecay1/> (05.09.2022.)
43. Varaždinska biskupija. *Za brak se treba pripremiti...* URL: <https://obitelj.biskupija-varazdinska.hr/zarucnici/zarucnicki-tecay/209> (05.09.2022.)
44. Varaždinska biskupija. *Zaručnički tečajevi on line*. URL: <https://obitelj.biskupija-varazdinska.hr/naslovna/zarucnicki-tecayevi-on-line/528> (05.09.2022.)
45. Zadarska nadbiskupija (2022). *Zaručnički tečaj*. URL: https://www.zadarskanadbiskupija.hr/?page_id=9619 (05.09.2022.)
46. Župa Bezgrešnog začeca BDM. *Predmet: Raspored održavanja Tečaja pripreve za ženidbu - obavijest predavačima*. URL: <https://www.zupa-belisce.com/wp-content/uploads/2018/01/TE%C4%8CAJ-VELJA%C4%8CA-2018..pdf> (05.09.2022.)

47. Župa Velike Gospe Dubrovnik (2021). *Vjenčanje*. URL: <https://katedraladubrovnik.hr/vjencanje/> (05.09.2022.)
48. Župa sv. Petar. *Prijava na zaručnički tečaj*. URL: <https://zupasvpetarsplit.hr/zarucnicki-tecaj/> (05.09.2022.)

SVEUČILIŠTE U SPLITU

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja, Katarina Mustać, kao pristupnik za stjecanje zvanja magistricice Katehetike, izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo moga vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, _____

Potpis

SVEUČILIŠTE U SPLITU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET
DIPLOMSKI TEOLOŠKO-KATEHETSКИ STUDIJ

KATARINA MUSTAĆ

MARRIAGE PREPARATION COURSES
AND SACRAMENTALITY OF MARRIAGE

DIPLOMSKI RAD

iz dogmatskog bogoslovlja

kod prof. dr. sc. don Ante Mateljana

Split, 2022.

SUMMARY

In the Church, care was regularly taken to ensure that the faithful were prepared to receive the sacraments. It is the same with the sacrament of marriage. However, it was not until 1939 that the first modern marriage preparation center was opened in Ottawa, Canada. After that, this form of preparation gradually spread in the Catholic Church all over the world. Preparation for married and family life should be a gradual and continuous process and have appropriate organizational forms. Church activity in preparation for marriage is realized through three fundamental phases: further, closer and immediate preparation. Marriage is a sacrament that consecrates the spouses for a specific mission in building the Church and gives grace for the realization of that mission. With this sacrament, lived as an effective sign of the love of Christ and the Church, a permanent and exclusive bond is established between the spouses, sealed by God. While the basic contents of marriage preparation are generally present in all dioceses in Croatia that organize marriage preparation courses, their format and duration vary greatly. In some dioceses, a smaller number of meetings are held, mostly of the teaching type, and in some there are a larger number of meetings that also include workshops. There are few work materials available, and mostly books and a workbook are used. In some places, the evaluation is carried out, which is mostly very positive, and it is planned that the marriage preparation program will be followed by the monitoring program for young married couples, which, however, is difficult to achieve.

Key words: *marriage preparation course, sacrament of marriage, church documents on marriage*